

Eurojustin vahvistaminen

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2009:6

Eurojustin vahvistaminen



OIKEUSMINISTERIÖ



ISSN 1458-6452

ISBN 978-952-466-851-4 (nid.)

ISBN 978-952-466-852-1 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

Edita Prima Oy

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä 8.5.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmämietintö	
Puheenjohtaja Katariina Jahkola		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
Sihteeri Sami Kiriakos		Toimielimen asettamispäivä 1.10.2008	
Julkaisun nimi Eurojustin vahvistaminen			
Julkaisun osat Esityksen pääasiallinen sisältö, yleisperustelut, yksityiskohtaiset perustelut, lakiehdotus			
Tiivistelmä <p>Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus siitä, miten neuvoston 16 päivänä joulukuuta 2008 tekemä päätös Eurojustin vahvistamisesta sekä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta tulisi saattaa voimaan Suomessa siltä osin kuin voimaansaattaminen edellyttää lainsäädännön muuttamista. Työryhmän tuli laatia ehdotus hallituksen esityksen muotoon.</p> <p>Eurojustin tarkoituksena on avustaa EU:n jäsenvaltioita rikosoikeudellisessa yhteistyössä sekä vakavien, rajat ylittävien rikosten tutkinnan ja syytetoimien koordinoimisessa. Päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustia muun muassa luomalla kansallisia jäseniä koskevat yhteiset vähimmäistoimivaltuudet, luomalla kiireellisten tilanteiden koordinoitumekanismit, parantamalla tietojen välitystä Eurojustille, velvoittamalla jäsenvaltiot perustamaan kansallinen koordinaatiojärjestelmä ja vahvistamalla oikeudellista yhteistyötä muiden organisaatioiden ja verkostojen sekä kolmansien maiden kanssa. Eurojustille ei ole päätöksellä annettu toimivaltaa määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltiota velvoittavasti.</p> <p>Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla kumottaisiin saman niminen voimassa oleva laki. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta. Laeilla pantaisiin täytäntöön päätös Eurojustin vahvistamisesta siltä osin kuin päätös edellyttää lainsäädännön muuttamista. Muilta osin päätös velvoittaa Suomen viranomaisia suoraan.</p> <p>Ehdotetut säännökset koskevat Eurojustin kansallisen jäsenen sekä tämän varajäsenen ja avustajan asemaa ja toimivaltaa. Lisäksi lakiin ehdotetaan säännöksiä kansallisista yhteyshenkilöistä ja heidän oikeudestaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamisesta Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustilta kansallisen jäsenen suostumuksella vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kahden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.</p> <p>Työryhmän mietintöön on liitetty sisäasiainministeriön ja keskusrikospoliisin eriävä mielipide.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) kansainvälinen rikosprosessioikeus			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 14/41/2008			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:6		ISSN 1458-6452	ISBN 978-952-466-851-4 (nid.) 978-952-466-852-1 (PDF)
Kokonaissivumäärä 62	Kieli suomi	Hinta 15,00 €	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum 8.5.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Ordförande Katariina Jahkola Sekreterare Sami Kiriakos		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 1.10.2008	
Publikation (även den finska titeln) Förstärkning av Eurojust (Eurojustin vahvistaminen)			
Publikationens delar Propositionens huvudsakliga innehåll, allmän motivering, detaljmotivering, lagförslag			
<p>Referat</p> <p>Arbetsgruppens uppdrag var att lägga fram ett förslag om hur rådets beslut av den 16 december 2008 om förstärkning av Eurojust och om ändring av rådets beslut 2002/187/RIF om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet skulle sättas i kraft i Finland till de delar som kräver ändringar i lagstiftningen. Arbetsgruppen skulle utarbeta sitt förslag i form av en regeringsproposition.</p> <p>Syftet med Eurojust är att biträda EU:s medlemsstater i det straffrättsliga samarbetet och i den samordning som gäller utredning och åtal av gränsöverskridande grov brottslighet. Beslutet syftar till att stärka Eurojust, bl.a. genom att fastställa gemensamma minsta befogenheter för de nationella medlemmarna och skapa en samordningsmekanism för brådskande fall, förbättra överföringen av information till Eurojust, ålägga medlemsstaterna att inrätta ett nationellt samordningssystem och stärka det rättsliga samarbetet med dels andra organisationer och nätverk, dels tredjeländer. Genom beslutet får Eurojust inte några befogenheter att bestämma om behandlingen av brottmål på ett för medlemsstaterna förpliktande sätt.</p> <p>Det föreslås att en lag ska stiftas om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust. Meningen är att den föreslagna lagen ska upphäva den gamla lagen med samma namn. Förslaget innehåller också ett förslag till lag om ändring av lagen om gemensamma utredningsgrupper. De föreslagna lagarna sätter i kraft beslutet om förstärkning av Eurojust till de delar som kräver ändringar i lagstiftningen. Övriga bestämmelser i beslutet är direkt förpliktande för de finska myndigheterna.</p> <p>De föreslagna bestämmelserna gäller status och befogenheter för den nationella medlemmen i Eurojust, dennes suppleanter och biträdande medlemmar. Dessutom föreslås bestämmelser om nationella kontaktpersoner och deras rätt att använda Eurojusts ärendehanteringssystem, om hur information ska överföras till Eurojust och om hur personuppgifter får utlämnas till främmande stater eller internationella organisationer med samtycke av den nationella medlemmen. De föreslagna lagarna avses träda i kraft två år efter den dag då beslutet offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning.</p> <p>Till arbetsgruppens betänkande har fogats inrikesministeriets och centralkriminalpolisens avvikande mening.</p>			
Nyckelord internationell straffprocessrätt			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnummer) JM 14/41/2008			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2009:6		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-851-4 (häft.) 978-952-466-852-1 (PDF)
Sidoantal 62	Språk finska	Pris 15,00 €	Sekretessgrad offentlig
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 1 päivänä lokakuuta 2008 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus hallituksen esitykseksi Eurojustin vahvistamista ja päätöksen 2002/187/YOS muuttamista koskevan neuvoston päätöksen kansallisesta täytäntöönpanosta.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta ja työryhmän jäsenenä rikostarkastaja Anssi Kangas (varajäsen rikostarkastaja Taina Neira) keskusrikospoliisista, poliisiylitarkastaja Marja Kartila (varajäsen poliisiylitarkastaja Robin Lardot) sisäasianministeriöstä, lainsäädäntösihteeri Sami Kiriakos oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta, hallitussihteeri Juho Martikainen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja valtiosyyttäjä Raija Toiviainen (varajäsen valtiosyyttäjä Maarit Loimukoski) valtakunnansyyttäjänvirastosta. Kiriakos on toiminut myös työryhmän sihteerinä.

Eurojustin tarkoituksena on avustaa EU:n jäsenvaltioita rikosoikeudellisessa yhteistyössä sekä vakavien, rajat ylittävien rikosten tutkinnan ja syytetoimien koordinoimisessa. Uuden Eurojust-päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustia näiden tehtävien toteuttamisessa.

Valtaosa päätöksen säännöksistä velvoittaa Suomen viranomaisia suoraan. Työryhmä ehdottaa lainsäädännön muuttamista vain siltä osin, kun päätöksen säännökset edellyttävät täsmentäviä säännöksiä kansallisessa laissa.

Työryhmä ehdottaa, että säädettäisiin uusi laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Lailla pantaisiin täytäntöön uusi Eurojust-päätös. Samalla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki, jolla pantiin täytäntöön aikaisempi vuoden 2002 Eurojust-päätös. Ehdotetut uudet säännökset koskevat Eurojustin kansallisen jäsenen sekä tämän varajäsenen ja avustajan asemaa ja toimivaltaa, kansallisia yhteyshenkilöitä ja heidän oikeuttaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamista Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamista Eurojustilta kansallisen jäsenen suostumuksella vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Lisäksi työryhmä ehdottaa yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain tarkistamista uuden Eurojust-päätöksen edellyttämin tavoin. Mietintöön on liitetty sisäasiainministeriön ja keskusrikospoliisin eriävä mielipide.


Työryhmä on työnsä aikana kuullut Tullihallitusta, rajavartiolaitosta ja Eurojustin Suomen kansallista jäsentä.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 2009



Katariina Jahkola



Anssi Kangas



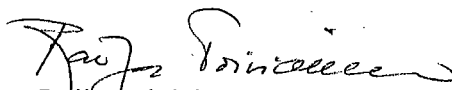
Marja Karttila



Sami Kiriakos



Jyho Martikainen



Raija Toiviainen

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	13
YLEISPERUSTELUT.....	14
1 Johdanto.....	14
2 Nykytila.....	16
2.1 Suomen lainsäädäntö.....	16
2.2 Eurojustin toiminta käytännössä.....	18
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	18
4 Esityksen vaikutukset.....	22
5 Asian valmistelu.....	23
6 Riippuvuus muista esityksistä.....	24
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	25
1 Eurojustin vahvistamista koskeva päätös ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön.....	25
2 Lakiehdotusten perustelut.....	41
2.1 Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta.....	41
2.2 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta.....	47
3 Voimaantulo.....	47
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	47
LAKIEHDOTUKSET.....	49
LAGFÖRSLAG.....	53
ERIÄVÄ MIELIPIDE.....	58

**Hallituksen esitys Eduskunnalle
Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen
täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla kumottaisiin saman niminen voimassa oleva laki. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta. Laeilla pantaisiin täytäntöön päätös Eurojustin vahvistamisesta, jonka Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 16 päivänä joulukuuta 2008.

Eurojustin tarkoituksena on avustaa EU:n jäsenvaltioita rikosoikeudellisessa yhteistyössä sekä vakavien, rajat ylittävien rikosten tutkinnan ja syytetoimien koordinoimisessa. Päätöksen tavoitteena on vahvistaa Eurojustia muun muassa luomalla kansallisia jäseniä koskevat yhteiset vähimmäistoimivaltuudet, luomalla kiireellisten tilanteiden koordinoitimekanismi, parantamalla tietojen välitystä Eurojustille, velvoittamalla jäsenvaltiot perustamaan kansallinen koordinaatiojärjestelmä ja vahvistamalla oikeudellista yhteistyötä muiden organisaatioiden ja verkostojen sekä kolmansien maiden kanssa. Eurojustille ei ole uudellakaan päätöksellä annettu toimivaltaa määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltiota velvoittavasti.

Valtaosa päätöksen säännöksistä velvoittaa Suomen viranomaisia suoraan. Uutta lainsäädäntöä on ehdotettu vain siltä osin, kun päätöksen säännökset edellyttävät täsmentäviä säännöksiä kansallisessa laissa. Ehdotetuista säännöksistä merkittävimmät koskevat Eurojustin kansallisen jäsenen asemaa ja toimivaltaa. Lisäksi ehdotuksessa on säännöksiä, jotka koskevat kansallisia yhteyshenkilöitä ja heidän oikeuttaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamista Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamista Eurojustilta kansallisen jäsenen suostumuksella vieraille valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.

Esityksen mukaan Eurojustin kansallisella jäsenellä olisi nykyisiä valtiosyyttäjän toimivaltuuksia vastaavat valtuudet. Lisäksi hänellä olisi toimivalta kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella tehdä ja panna täytäntöön myös sellaisia oikeusapupyynnöitä, jotka koskevat yksinomaan tutkinnanjohtajan päätettäväksi kuuluvia toimenpiteitä. Laissa säädettäisiin myös nykyistä selkeämmin jäsenen toimivallasta päättää valvotusta läpilaskusta. Lisäksi kansallinen jäsen voisi määrätä Eurojustin koordinoitukokouksissa sovitusta tutkintatoimenpiteistä Suomessa. Kiiretilanteita lukuun ottamatta jäsenellä olisi velvollisuus tehdä päätökset aina kansallisen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella. Myös kiiretilanteissa jäsenen olisi ennen päätöksentekoa oltava yhteydessä pyydetystä toimenpiteestä Suomessa vastaavaan viranomaiseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kahden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin neuvosto teki 16 päivänä joulukuuta 2008 päätöksen Eurojustin vahvistamisesta sekä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta, jäljempänä *Eurojust-päätös*. Päätöstä ei ole vielä julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, joten se ei ole vielä tullut voimaan. Päätös perustuu Slovenian, Ranskan, Tsekin, Ruotsin, Espanjan, Belgian, Puolan, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Slovakian, Viron, Itävallan ja Portugalin 7 päivänä tammikuuta 2008 tekemään ehdotukseen neuvoston päätökseksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä *unionisopimus*, 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla (asiakirja 5037/08 COPEN 1 EUROJUST 1 EJN 1). Alkuperäisen ehdotuksen yhteydessä on tehty selitysmuistio, jossa selvitetään ehdotetun päätöksen sisältöä (asiakirja 5038/08 COPEN 2 EUROJUST 2 EJN 2).

Haagissa sijaitseva Eurojust-yksikkö on perustettu 6 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tulleella neuvoston päätöksellä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi (2002/187/YOS), jäljempänä *vuoden 2002 Eurojust-päätös*. Yksikkö on aloittanut toimintansa vuonna 2002. Eurojustin perustamisen taustalla ovat Tampereen Eurooppa-neuvoston 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 antamat päätelmät, joiden 46 kohdassa on tavoitteeksi asetettu vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi perustaa Eurojust-yksikkö, johon kuuluu syyttäjiä, tutkintatuomareita tai vastaavaa toimivaltaa käyttäviä poliiseja. Eurojustin tehtävänä on avustaa ja koordinoida jäsenvaltioiden viranomaisia erityisesti vakavien rajat-ylittävien rikosasioiden käsittelyssä. Eurojustin toimivalta rajoittuu lähinnä informaation, suositusten ja lausuntojen antamiseen. Yksiköllä ei ole toimivaltaa määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltiota velvoittavasti. Vuoden 2002 Eurojust-päätös on kaikilta osin pantu täytäntöön Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetulla lailla (1012/2008), joka tuli voimaan vuoden 2009 alussa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen sisältöä sekä Eurojustin tehtäviä ja toimintaa on selostettu tarkemmin hallituksen esityksessä HE 61/2008 vp.

Eurojustin vahvistamista koskeva päätös perustuu yksikön viiden vuoden toiminnan aikana havaittuihin kehittämistarpeisiin. Tarpeelle kehittää Eurojustin toimintaa kansallisten viranomaisten tukemisessa on ollut useita syitä. Yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista on koskenut kansallisten jäsenten toimivaltuuksia. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus antaa rikosasian käsittelyä koskevia toimivaltuuksia kansallisille jäsenilleen, kun nämä toimivat kansallisina toimivaltaisina viranomaisina. Kansallisen jäsenen toimivaltuuksien laajuus jätetään kuitenkin jäsenvaltioiden harkintavaltaan. Tämä on johtanut jäsenten toimivaltuuksien erilaisuuteen, mikä on vaikeuttanut heidän keskinäistä yhteistyötä Eurojustissa. Useilla kansallisilla jäsenillä ei ole sellaista toimivaltaa, jollaisesta olisi hyötyä heidän kansallisten rikosasioiden käsittelyyn tukemiseen liittyvien tehtäviensä kannalta.

Uudessa Eurojust päätöksessä säädetään tämän vuoksi yhteisen perustan luomisesta kansallisten jäsenten oikeudellisten toimivaltuuksien keskinäistä vastaavuutta varten. Kullakin kansallisella jäsenellä on vähintään oltava pääsy rikosasian käsittelyssä tarvit-

taviin kansallisiin rekistereihin sekä valtuudet välittää ja seurata oikeusapupyynnöitä. Kansallisen jäsenen tulee myös voida tehdä oikeusapua ja tutkintaa sekä valvottuja läpikäyntejä koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suosituksesta ja kiiretilanteissa itsenäisesti. Lisäksi kansallisen jäsenen on voitava osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen.

Päätöksessä velvoitetaan myös jäsenvaltiot perustamaan Eurojustin kansallinen koordinaatiojärjestelmä. Järjestelmän luomisella on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin pyritään luomaan Eurojustin, Euroopan oikeudellisen verkoston (EJN) ja muiden rikosasioissa aktiivisesti toimivien eurooppalaisten verkostojen välille kansallisen tason yhteys. Toiseksi järjestelmällä pyritään kansallisella tasolla helpottamaan rikostutkintoja koskevien tietojen antamista Eurojustille.

Päätöksellä pyritään edistämään muutenkin tietojen toimittamista kansallisilta viranomaisilta Eurojustille. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä ei ole yksityiskohtaisia velvoitteita kansallisten viranomaisten velvollisuudesta toimittaa Eurojustille tietoja. Toisaalta jo neuvoston päätöksessä 2005/671/YOS säädetään tietojen toimittamista Eurojustille koskevista täsmällisistä velvoitteista terrorismitapauksiin liittyen. Uusi Eurojust-päätös jatkaa tätä kehitystä. Tietojen toimittaminen parantaa erityisesti Eurojustin mahdollisuuksia selvittää käynnissä olevien asioiden välisiä yhteyksiä. Vastapainona laajemmalle tietojensaannille päätös sisältää Eurojustia velvoittavia yksityiskohtaisia ja kattavia säännöksiä tietosuojasta.

Eurojustin kehittämisen taustalla on myös yleinen kehitys Euroopan unionissa ja oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvän unionilainsäädännön kehitys. Euroopan unioniin on liittynyt Eurojustin perustamisen jälkeen 12 uutta jäsenvaltiota, mikä on lisännyt rajat ylittävää yhteistyötä rikosasioissa ja samalla tarvetta tukea ja koordinoita sitä. Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehty yleissopimus (SopS 88/2005), jäljempänä *vuoden 2000 oikeusapusopimus*, on tullut voimaan. Sopimuksessa säännelty yhteistyö perustuu sääntöön, jonka mukaan eri jäsenvaltioiden paikallisella tasolla vastuussa olevien viranomaisten olisi toimittava keskenään suorassa yhteydessä perinteisen keskusviranomaisten käytämisen sijaan. Suorien yhteyksien tarkoituksena on nopeuttaa ja helpottaa yhteistyötä. Yleissopimuksen ohella EU:ssa on tehty useita muita oikeusviranomaisten suoriin yhteyksiin perustuvia yhteistyöinstrumentteja, muun muassa neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä, jäljempänä *EAW-puitepäätös*, neuvoston puitepäätös 2003/577/YOS omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa, jäljempänä *jäädyttämispuitepäätös*, neuvoston puitepäätös 2008/978/YOS eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten. Viranomaisten suoriin yhteyksiin perustuvan yhteistyön lisääntyessä Eurojustin rooli sen tukemisessa ja koordinoimisessa on muodostunut entistä tärkeämmäksi.

Päätöksellä myös vahvistetaan oikeudellista yhteistyötä muiden organisaatioiden ja verkostojen sekä kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Eurojust voi muun muassa tehdä yhteistyösopimuksia kolmansien valtioiden ja järjestöjen kanssa sekä lähettää kolmansiin maihin yhteystuomareita. Lisäksi Eurojust voi koordinoita

sellaista kolmannen valtion oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanoa, joka edellyttää täytäntöönpanoa vähintään kahdessa jäsenvaltiossa.

Eurojustille ei ole uudellakaan päätöksellä annettu toimivaltaa määrätä rikosasian käsittelystä jäsenvaltiota velvoittavasti. Päätöksessä vahvistetaan, että kansallisen jäsenen tehdessä kansalliseen rikosasiaan liittyviä oikeudellista yhteistyötä, pakkokeinoja tai tutkintatoimenpiteitä koskevia päätöksiä, hän tekee niitä kansallisena viranomaisena.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla kumottaisiin voimassa oleva laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta, *jäljempänä Eurojust-laki*. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) muuttamisesta. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön Eurojustin vahvistamista koskeva päätös. Asiallisesti voimassa olevaa Eurojust-lakia muutettaisiin vain siinä määrin, kuin uusi Eurojust-päätös edellyttää. Ehdotettu laki sisältäisikin useita sisällöltään vastaavia säännöksiä kuin voimassa oleva laki. Koska lähes kaikkiin voimassa olevan lain säännöksiin olisi kuitenkin tehtävä vähintään pykälän numerointiin liittyviä teknisluonteisia muutoksia, on esityksessä on katsottu lainsäädäntötekniisesti parhaaksi vaihtoehdoksi ehdottaa voimassa olevan Eurojust-lain kumoamista kokonaisuudessaan.

Päätöksen säännöksistä valtaosa velvoittaa Suomen viranomaisia suoraan. Uutta lainsäädäntöä on näin ollen ehdotettu vain siltä osin, kun päätöksen säännökset edellyttävät täsmentäviä säännöksiä kansallisessa laissa. Ehdotetut säännökset koskevat Eurojustin kansallisen jäsenen sekä tämän varajäsenen ja avustajan asemaa ja toimivaltaa, kansallisia yhteyshenkilöitä ja heidän oikeuttaan käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää, tietojen toimittamista Eurojustille sekä henkilötietojen luovuttamista Eurojustilta kansallisen jäsenen suostumuksella vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.

2 Nykytila

2.1 Suomen lainsäädäntö

Ennen vuotta 2009 vuoden 2002 Eurojust-päätöksen täytäntöönpanosta ei ollut säädetty nimenomaista lainsäädäntöä. Päätöksen velvoitteet täytyivät pääosin kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä sekä yleisiä syyttäjiä koskevan lainsäädännön perusteella. Eurojust-laki tuli voimaan tammikuun 1 päivänä 2009. Mainitussa laissa on säännökset Eurojustin kansallisesta jäsenestä ja tämän avustajasta, Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä sekä kansallisista yhteyshenkilöistä. Lisäksi laissa on säännökset henkilötietojen luovuttamisesta ja tarkastamisesta.

Lain 2 §:n mukaan kansallisen jäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kerran. Kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Jäsenen nimittämismenettely ja kelpoisuusvaatimukset ovat vastaavat kuin valtiosyyttäjällä.

Kansallisella jäsenellä on lain 3 §:n mukaan Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa vastaava toimivalta kuin valtiosyyttäjällä. Jäsenellä on siten toimivalta syyttäjänä saa-

da yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 11 §:n 1 momentin sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 19 §:n 1 momentin 19 kohdan nojalla tietoja rekistereistä. Kansallinen jäsen voi myös toimivaltaisen kansallisen viranomaisen roolissa vastaanottaa, toimittaa ja seurata oikeusapupyynnöitä ja tarvittaessa pyytää niitä koskevia täydentäviä toimenpiteitä. Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin nojalla jäsen voi kuitenkin saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi vain asian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen pyynnöstä. Vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö jäsenen on toimitettava Suomen viranomaisille käsiteltäväksi. Jäsen voi kuitenkin kiireellisissä tilanteissa ryhtyä edellä mainituissa asioissa välttämättömiin toimenpiteisiin. Sääntelyllä on pyritty turvaamaan se, että Suomessa voitaisiin tehdä päätös myös nopeaa reagointia vaativista tutkintatoimenpiteistä, vaikka tutkinnasta kotimaassa vastaavaa virkamiestä ei tavoitettaisi (HE 61/2008 vp).

Uuden Eurojust-päätöksen 9—9 f artikloissa on määritelty kansallisen jäsenen vähimmäistoimivaltuudet. Säännöksissä edellytetään ensinnäkin, että jäsenellä on pääsy määrittäviin kansallisiin rekistereihin (9 artiklan 3 kohta). Jäsenellä on myös oltava valtuudet välittää ja seurata oikeusapupyynnöitä (9 b artikla). Lisäksi hänen tulee voida tehdä oikeusapua ja tutkintaa koskevia ja valvottuja läpilaskuja koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella (9 c artikla) sekä kiiretilanteissa itsenäisesti (9 d artikla). Jäsenellä tulee myös olla oikeus osallistua yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen (9 f artikla).

Kansallisen jäsenen Eurojust-lain 2 ja 3 §:iin perustuva toimivalta kattaa jo suurelta osin uudessa Eurojust-päätöksessä edellytetyn vähimmäistoimivallan. Jäsenellä on jo nyt 9 ja 9 a ja b artiklassa edellytetyt toimivaltuudet saada tietoa rekistereistä ja välittää ja seurata oikeusapupyynnöitä. Jäsenellä on myös pääosin 9 c ja d:ssä tarkoitettut toimivaltuudet. Laissa ei ole säädetty nimenomaisesti kansallisen jäsenen 9 c artiklassa edellytetystä toimivallasta päättää kansallisen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella Eurojustin koordinaatiokokouksessa tarpeellisiksi katsotuista tutkintatoimista Suomessa. Nimenomaisia säännöksiä ei myöskään ole sellaisten oikeusapupyynnöiden täytäntöönpanosta, jotka koskevat toimenpidettä, jonka täytäntöönpanosta päättää lain mukaan tutkinnanjohtaja muttei muu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Näiltä osin nykyinen lainsäädäntö ei riittävästi vastaa uuden Eurojust-päätöksen velvoitteita.

Päätöksen 9 c ja d artiklassa edellytetystä jäsenen toimivallasta päättää kansallisen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella sekä kiiretilanteissa valvotun läpilaskun toimittamisesta nojalla ei ole erikseen säädetty laissa. Esityksessä ehdotetaan sen vuoksi säännökset jäsenen toimivallasta päättää valvotusta läpilaskusta Suomen viranomaisten pyynnöstä tai suostumuksella sekä kiiretilanteissa.

Päätöksen 9 f artiklassa edellytetään, että jäsenellä on toimivalta osallistua yhteiseen tutkintaryhmään. Tämä on jo nyt ryhmän perustaneen esitutkintaviranomaisen suostumuksella mahdollista yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n nojalla. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty päätöksen 9 f artiklassa edellytetystä veloitteesta mahdollistaa jäsenen osallistuminen aina omaa jäsenvaltiotaan koskevaan tutkintaryhmään silloin, kun tutkintaryhmää rahoittaa Euroopan yhteisö.

Eurojust-lain 4 §:n nojalla kansallisella jäsenellä on vähintään yksi avustaja, joka voi toimia jäsenen sijaisena. Avustajalla on vastaava toimivalta kuin kansallisella jäsenellä, kun hän toimii jäsenen sijaisena. Päätöksen 2 artiklassa tarkoitetusta varajäsenestä ei laissa ole säännöksiä.

Eurojust-lain 7 §:ssä on säädetty henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille. Eurojustille voidaan sen pyynnöstä luovuttaa sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle. Tietojen luovuttamisessa poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä noudatetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää.

Eurojust-lain 8 §:n nojalla yksityishenkilö voi esittää Valtakunnansyyttäjänvirastolle pyynnön Eurojustin käsittelemien henkilötietojen tarkastamiseksi. Valtakunnansyyttäjänviraston on viipymättä toimitettava pyyntö Eurojustin käsiteltäväksi.

Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen muut lainsäädäntöä edellyttävät velvoitteet täyttyvät muun lainsäädännön nojalla. Siltä osin viitataan Eurojust-lakia koskevaan hallituksen esitykseen HE 61/2008 vp.

2.2 Eurojustin toiminta käytännössä

Suomen kansallisena jäsenenä on Eurojustin toiminnan alusta lähtien toiminut syyttäjä Eurojustin toimipaikassa Haagissa. Kansallisen jäsenen sijaisena toimivana avustajana on toiminut poliisivirkamies vuoteen 2008 asti ja sen jälkeen valtiosyyttäjä. Nykyisin kansallisella jäsenellä on myös avustaja, joka on nimetty keskusrikospoliisista.

Vuonna 2008 Eurojustissa käsiteltiin yhteensä 1193 kollegiossa rekisteröityä juttua. Suomen osaston käsittelemiä tapauksia oli kaikkiaan 109, joista 43 oli Suomen viranomaisten avaamia ja 76 muiden maiden Suomelle avaamia asioita. Suomen osastolla käsiteltiin vuoden 2008 aikana 36 Suomen kansallisten viranomaisten Eurojustiin toimittamaa asiaa joista 35 oli operatiivisia juttuja ja yksi yleinen tiedustelu. Tapauksista 29 oli kahden valtion välisiä ja 6 monenvälisiä.

Muut jäsenvaltiot tekivät vuonna 2008 Eurojustin välityksellä Suomen viranomaisille rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön yhdeksässä operatiivisessa tapauksessa. Vain yksi näistä koski pelkästään Suomea. (Lähde: Suomen osaston toimintakertomus 2008, Eurojust.)

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Uuden Eurojust-päätöksen tavoitteena on tehostaa Eurojustin operatiivista toimintaa ja viranomaisten välistä oikeudellista yhteistyötä. Tavoitteen toteuttamiseksi päätöksen merkittävin uudistus on kansallisia jäseniä koskevien yhteisten vähimmäistoimivaltuuk-

sien määrittäminen. Lisäksi Eurojustin tehostamiseksi päätöksellä luotaisiin kiireellisten tilanteiden koordinoitumekanismi Eurojustiin, parannettaisiin tietojen välitystä jäsenvaltioiden viranomaisilta Eurojustille, perustettaisiin Eurojustin kansallinen koordinaatiojärjestelmä ja vahvistettaisiin oikeudellista yhteistyötä muiden organisaatioiden ja verkostojen sekä kolmansien maiden kanssa.

Esityksen tavoitteena on tehdä lainsäädäntöön Eurojust-päätöksen täytäntöönpanon edellyttämät muutokset. Päätöksestä aiheutuvat lainsäädäntövelvoitteet ehdotetaan täytettäväksi kumoamalla Eurojust-laki ja säätämällä uusi saman niminen laki. Kumoamisesta huolimatta ehdotettu laki vastaisi sisällöltään monelta osin voimassa olevaa lakia. Kuten edellä on todettu, uudella päätöksellä on muutettu vuoden 2002 Eurojust-päätöstä monelta osin, mutta valtaosa muutoksista ei edellytä täytäntöönpanotoimia.

Kansallisen jäsenen toimivalta

Myös kansallisen täytäntöönpanon kannalta päätöksen tärkein uudistus koskee kansallisen jäsenen toimivaltuuksia. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen mukaan kunkin jäsenvaltion on määriteltävä, minkälaisen ja miten laajan oikeudellisen toimivallan se antaa kansalliselle jäsenelleen omalla alueellaan. Vähimmäisvaatimuksena vuoden 2002 päätöksessä on, että jäsen on syyttäjä, tuomari tai vastaava toimivaltaa käyttävä poliisi. Tämän lisäksi päätöksessä edellytetään, että jäsenellä on pääsy jäsenvaltionsa rikosasian käsittelyssä tarvittaviin rekisteritietoihin.

Uudessa Eurojust-päätöksessä määritellään aikaisempaa täsmällisemmin ja velvoittavammin vähimmäistoimivaltuudet, jotka kansallisilla jäsenillä on oltava. Kuten edellä on esitetty, Suomen Eurojustin kansallisen jäsenen toimivalta kattaa nykyisen lain nojalla Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen 9 ja 9 a ja b artiklassa edellytetyn vähimmäistoimivallan. Jäsenellä on myös 9 c ja d artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia toimia kansallisen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella sekä kiiretilanteissa, mutta tältä osin toimivaltuudet eivät täysin vastaan päätöksen edellytyksiä. Jotta kansallinen jäsen voisi päättää sellaisten oikeusapupyynnöiden täytäntöönpanosta, jotka koskevat toimenpidettä, jonka täytäntöönpanosta päättää lain mukaan tutkinnanjohtaja muttei muu pidättämiseen oikeutettu virkamies, olisi tästä säädettävä erikseen laissa. Lisäksi jäsenen toimivallasta päättää rajoitetusti valvotuista läpilaskuista olisi säädettävä selkeästi laissa.

Päätöksessä on edelleen jätetty jäsenvaltioille mahdollisuudet antaa kansalliselle jäsenelleen laajempia Eurojustin toiminnan kannalta tarpeellisia toimivaltuuksia, kuin mitä päätöksessä edellytetään. Suomen kansallisen jäsenen toimivalta tulisi määritellä siten, että hän voi toteuttaa Eurojustin tavoitteiden mukaisia tehtäviään mahdollisimman tehokkaasti sekä Suomen ollessa oikeusapua tarvitseva että sitä antava osapuoli.

Ensimmäinen vaihtoehto olisi määrittää Suomen kansallisen jäsenen toimivalta siten, että hänellä olisi vain valtiosyyttäjän toimivaltuuksia vastaava toimivalta Eurojust-asioissa, jolloin hän ei voisi tehdä päätöksiä, jotka lain mukaan kuuluvat tutkinnanjohtajalle. Perusteeksi vaihtoehdolle voidaan esittää syyttäjä- ja poliisiviranomaisten perinteinen toimivallanjako kansallisissa rikosasioissa, joissa tutkinnanjohtajalla on syyttäjään nähden päävastuu tutkinnasta ennen esitutkinnan päättämistä. Lisäksi poliisin

ympäri vuorokautisen päivystysjärjestelmän johdosta toimivaltainen poliisiviranomainen olisi normaalisti aina kansallisen jäsenen tavoitettavissa sähköisten viestintävälineiden avulla. Vaihtoehto kuitenkin rajoittaisi kansallisen jäsenen toimintamahdollisuuksia ja Eurojustin tuomaa lisäarvoa, sillä kansallisen jäsenen rooli on tärkein nimenomaan rikosasian esitutkintavaiheessa. Vaihtoehto olisi myös uuden Eurojust-päätöksen tavoitteiden vastainen.

Toinen vaihtoehto olisi, että kansallisella jäsenellä olisi valtiosyyttäjän toimivaltuuksi- en lisäksi tutkinnanjohtajan toimivaltuudet Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Jäsenellä olisi näin laajat toimintamahdollisuudet tehdä rajat-ylittävien rikosasioiden tutkintaan liittyviä päätöksiä. Eurojust-päätös ei kuitenkaan välttämättä edellytä, että jäsenellä olisi näin laaja toimivalta tehdä rikostutkintaan liittyviä päätöksiä. Kansallinen jäsen ei myöskään toimi Eurojustin käsittelemissä rikosasioissa tutkinnanjohtajana, vaan hänen tehtävänsä on avustaa kansallisia esitutkintaviranomaisia.

Edellä esitettyjen vaihtoehtojen väliin asettuva vaihtoehto olisi, että Eurojustin kansallisella jäsenellä olisi nykyisten toimivaltuuksien lisäksi vain päätöksen 9 c ja d artiklassa nimenomaisesti edellytetyt muut toimivaltuudet. Tämän mukaan kansallisella jäsenellä olisi toimivalta kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella tehdä ja panna täytäntöön myös sellaisia oikeusapupyynnöitä, jotka koskevat yksinomaan tutkinnanjohtajan päätettäväksi kuuluvia toimenpiteitä. Lisäksi kansallinen jäsen voisi määrätä Eurojustin koordinaatiokokouksissa sovitusta tutkintatoimenpiteistä Suomessa. Koska valvotuista läpilaskuista ei ole kansallista lainsäädäntöä, laissa säädettäisiin nimenomaisesti kansallisen jäsenen toimivallasta päättää tietyin edellytyksin valvotusta läpilaskusta. Jäsenellä olisi velvollisuus tehdä näiltä osin päätöksiä aina yhteistyössä kansallisen toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Tällä pyrittäisiin varmistamaan se, että kansallisella jäsenellä on päätöstä tehdessään riittävästi tietoa käsiteltävänä olevasta rikosasiasta. Valvotun läpilaskun osalta varmistuttaisiin aina myös siitä, että läpilasku on mahdollista suorittaa turvallisesti. Mainittujen tutkinnanjohtajan valtuuksia vastaavien toimivaltuuksien käyttäminen ei merkitsisi, että kansallinen jäsen toimisi asiassa tutkinnanjohtajana, vaan pääasiallinen vastuu rikosasian käsittelystä olisi aina kansallisella toimivaltaisella viranomaisella.

Esityksessä ehdotetaan viimeksi mainittua vaihtoehtoa. Ehdotetulla sääntelyllä olisi tärkeitä etuja rajat ylittävien rikosasioiden tutkinnan sekä Eurojustin tavoitteiden ja Suomen kansallisen jäsenen aseman kannalta. Kansallisen jäsenen toimintamahdollisuudet paransivat ja samalla tehostettaisiin Eurojustin toimintaa rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyn tukemisessa. Yhtenä Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen tavoitteena on ollut selkeyttää kansallisen jäsenen asemaa esimerkiksi tilanteessa, jossa Eurojustin koordinaatiokokouksessa Haagissa neuvotellaan useaa jäsenvaltiota koskevasta rikosasiasta, eikä asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ole päässyt osallistumaan kokoukseen. Kansallisella jäsenellä on etuna myös välitön fyysinen yhteys kaikkien EU-maiden viranomaisiin. Jäsenen toimintamahdollisuudet parantaisivat myös Suomen asemaa Eurojustissa ja mahdollisuuksia saada oikeusapua muilta jäsenvaltioilta.

On myös otettava huomioon, että rikosoikeudellista yhteistyötä Euroopan unionissa on rakennettu jo vuosikymmenen ajan oikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustami-

sen periaatteen pohjalta ja tämän kehityksen odotetaan jatkuvan tulevaisuudessa. Koska useimmissa jäsenvaltioissa kansainväliseen rikosoikeusapuun liittyvistä päätöksistä vastaa oikeusviranomainen, on vastavuoroista tunnustamista koskevissa oikeudellisen yhteistyön instrumenteissa hyväksytty päätösvaltaiseksi viranomaiseksi vain oikeusviranomaiset. Esimerkkeinä voidaan mainita EAW-puitepäätos ja jäädyttämispuitepäätos. Näin ollen yhä useammassa tapauksissa edellytetään, että oikeusapupyynnön on allekirjoittanut syyttäjä tai tuomioistuin.

Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että syyttäjän toimivaltuudet suhteessa tutkinnanjohtajan toimivaltuuksiin on määritelty laissa erityisesti kansallista rikosprosessia silmällä pitäen. Syyttäjän rooli korostuu kansainvälisissä ja etenkin Eurojustin käsittelemissä tapauksissa, jotka edellyttävät sujuvaa oikeusviranomaisten välistä yhteistyötä. Tältä osin voidaan myös viitata lakivaliokunnan mietintöön (LaVM 7/2005 vp). Mietinnössä valiokunta pitää omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanoa Euroopan unionissa koskevan järjestelmän selkeyden kannalta tarkoituksenmukaisimpana yksinkertaista ja keskitettyä menettelyä, jossa kaikissa tilanteissa toimivaltaisena viranomaisena on syyttäjä.

Päätöksen 9 e artikla jättää jäsenvaltioille mahdollisuuden olla antamatta kansalliselle jäsenelleen 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia, jos valtuuksien siirtäminen kansalliselle jäsenelle olisi jäsenvaltion valtiosäännön vastaista tai sen rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista poliisin, syyttäjien ja tuomareiden toimivallanjaon osalta. Säännöksen nojalla perusteeksi olla antamatta kansalliselle jäsenelle mainittuja toimivaltuuksia ei siis riitä pelkkä kansallisesti järjestetty tehtävän- tai toimivallanjako sanottujen viranomaisten välillä. Valtuuksien siirtämisen olisi myös oltava valtiosäännön tai rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista.

Yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla. Esitutkintalain (449/1987) nojalla syyttäjillä on jo nyt useita tutkinnanjohtajan tehtäviä vastaavia valtuuksia. Syyttäjä voi esimerkiksi lain 14 §:n 2 momentin nojalla toimia tutkinnanjohtajana. Syyttäjällä on myös oikeus pidättämiseen oikeutetun virkamiehen ominaisuudessa päättää useimmista esitutkinnan aikana tehtävistä pakkokeinoista. Poliisin on esitutkintalain 15 §:n 1 momentin nojalla ilmoitettava syyttäjälle alkaenesta rikostutkinnasta, kun asia ei ole yksinkertainen. Lisäksi syyttäjä voi esitutkintalain 15 §:n 2 momentin mukaan antaa poliisille erinäisiä esitutkintaa koskevia määräyksiä. Tiettyjen tutkinnanjohtajalla olevien toimivaltuuksien antaminen rajoitettiin kansalliselle jäsenelle ei näin ollen merkitsisi Suomen valtiosääntöön tai rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin kajoavaa muutosta, joka oikeuttaisi Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen 9 e artiklan nojalla poikkeamaan kansalliselle jäsenelle annettavista valtuuksista.

Päätöksen muut täytäntöönpanoa edellyttävät säännökset

Päätöksen 2 artikla edellyttää, että kansallista jäsentä avustaa yksi varajäsen ja toinen henkilö avustavana jäsenenä. Varajäsenen ja avustavan jäsenen ero on, että varajäsenen on täytettävä vastaavat muodolliset kelpoisuusvaatimukset kuin varsinaisen jäsenen eli

hänen on oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Lisäksi varajäsenen tulee voida toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta. Avustavan jäsenen kelpoisuudelle ei ole asetettu vastaavia edellytyksiä. Säännöksen velvoitteen täytäntöönpanemiseksi Eurojust-lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös varajäsenestä, jonka on täytettävä vastaavat kelpoisuusvaatimukset kuin kansallisen jäsenen, ja jolla on vastaava toimivalta. Avustajalta ei edelleenkään edellytetä vastaavia kelpoisuusvaatimuksia, mutta hän voisi jatkossa toimia kansallisen jäsenen sijaisena vain, jos hän täyttää mainitut kelpoisuusvaatimukset.

Päätöksen 12 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät Eurojustia varten yhden tai useamman kansallisen yhteyshenkilön. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä vastaava säännös ei ole velvoittavassa muodossa. Lisäksi määrättyjen yhteyshenkilöiden on voitava käyttää jäsenvaltioiden määrittelemässä laajuudessa päätöksen 16, 16 a, 16 b ja 18 artiklassa säädetyin edellytyksin Eurojustin asianhallintajärjestelmää. Lakiin ehdotetaan otettaviksi näiden velvoitteiden täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Päätöksen 13 artiklassa säädetään velvoitteesta toimittaa tietoja Eurojustille. Artikla sisältää yleisen velvoitteen jäsenvaltioille vaihtaa Eurojustin kanssa kaikkia sen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia tietoja. Velvoitetta on vuoden 2002 Eurojust-päätökseen nähden täsmennetty määrittelemällä ne tiedot, jotka Eurojustille on aina toimitettava. Lisäksi tiedot olisi päätöksen mukaan toimitettava järjestelmällisellä tavalla. Esityksessä ehdotetaan näiltä osin täsmentävää säännöstä tietojentoimittamisvelvoitteesta ja -toimittamistavasta.

Päätöksen 27 artiklan mukaan ennen kuin Eurojust vaihtaa tietoja kolmansien valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa, tiedot toimittaneen jäsenvaltion kansallisen jäsenen on annettava suostumuksensa tietojen toimittamiseen. Tarvittaessa jäsenen tulee neuvotella jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädetään kansallisen jäsenen suostumuksen antamisen edellytykseksi, että vastaava tieto voitaisiin luovuttaa Suomesta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.

4 Esityksen vaikutukset

Esitetyt säännökset selkiyttäisivät Suomen kansallisen jäsenen asemaa ja velvoitetta toimittaa Eurojustille tietoja. Sääntely parantaisi kansallisen jäsenen toimintamahdollisuuksia ja siten tehostaisi Eurojustin toimintaa rajat ylittävien rikosasioiden käsittelyn tukemisessa. Se, että yhteistyötä rajat ylittävien rikosten selvittämiseksi helpotetaan, voisi edistää kiinnijäämisriskiä ja rikosoikeudellisen vastuun toteutumista EU:n alueella.

Voidaan arvioida, että Eurojustin kokoonpanoon liittyvillä ehdotuksilla ei kokonaistaloudellisesti olisi merkittäviä vaikutuksia Suomelle. Kansallisen jäsenen, varajäsenen ja avustajien palkkakustannuksista vastaisi nykyiseen tapaan se viranomainen, joista mainitut henkilöt tulevat, eikä päätös edellytä, että muilla kuin kansallisella jäsenellä olisi oltava pysyvä toimipaikkansa Haagissa. Päätöksen 5 a artiklassa tarkoitettu velvoitteesta ylläpitää Eurojustissa päivystävää koordinaatiota seuraisi, että kansallinen jäse-

nen, hänen varajäsenensä tai avustajansa tulisi ajoittain olla ympärivuorokautisessa valmiudessa vastaanottamaan ja käsittelemään Eurojustille tehtyjä toimenpidepyynnöitä. Tästä aiheutuisi päivystävälle henkilölle jonkin verran lisätyötä sekä hänet palkanneelle viranomaiselle päivystyksestä aiheutuvia kustannuksia. Tällä hetkellä ei ole arvioitavissa, seuraako uudistuksista mahdollisesti tarve lisätä henkilöstöä niissä viranomaisissa, joista mainitut henkilöt tulevat. Tämä voidaan arvioida vasta, kun Eurojustin toiminnasta uuden päätöksen mukaisesti on enemmän käytännön kokemusta. Uudistukset voivat toisaalta myös vähentää Suomessa rajat ylittäviä rikosasioita käsittelevien viranomaisten työmäärää, sillä Eurojustissa Suomea edustavien virkamiesten tehtävänä on avustaa kansallisia viranomaisia ja siten helpottaa heidän työtään kansainvälisten rikosoikeuspuasioiden hoitamisessa.

Päätöksen mukaan määrätyille Eurojustia varten nimetyille kansallisille yhteyshenkilöille on tarkoitus luoda yhteys Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Yhteyden järjestäminen rahoitettaisiin EU:n yleisestä talousarviosta. Siten se ei suoranaisesti vaikuttaisi Suomen talousarvioon.

5 Asian valmistelu

Päätöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 5/2008 vp. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon LaVL 4/2008 vp.

Mietintöön sisältyvät ehdotukset on valmisteltu oikeusministeriön 1 päivänä lokakuuta 2008 asettamassa työryhmässä. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriön lainvalmisteluosasto ja kriminaalipoliittinen osasto, Valtakunnansyyttäjänvirasto, sisäasiainministeriö ja keskusrikospoliisi. Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus siitä, miten päätös Eurojustin vahvistamisesta tulisi saattaa voimaan Suomessa siltä osin kuin voimaansaattaminen edellyttää lainsäädännön muuttamista.

Valmistelun aikana on kuultu Tullihallitusta, rajavartiolaitosta ja Suomen kansallista jäsentä Eurojustissa.

Ehdotetuissa ratkaisuihin on otettu huomioon päätöksen vaatimukset ja pyritty ratkaisuun, joka olisi mahdollisimman selkeä ja tarjoaisi Suomen viranomaisille mahdollisimman paljon hyötyä Eurojustista. Säännökset myös parantaisivat Suomen viranomaisten mahdollisuuksia antaa kansainvälistä oikeusapua muille valtioille sekä helpottaisivat yhteistyötä rajat ylittävien rikosten tutkinnan koordinoimiseksi.

Eurojust, neuvoston sihteeristö, komissio sekä peräkkäisinä EU:n puheenjohtajina toimivat jäsenvaltiot Ranska, Tšekki ja Ruotsi ovat syksyllä 2008 perustaneet epävirallisen työryhmän laatimaan uuden Eurojust-päätöksen täytäntöönpanosuunnitelmaa. Työryhmässä keskustellaan päätöksen oikeudellisista ja teknisistä täytäntöönpanoratkaisuista.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö ovat 12 päivänä maaliskuuta 2007 asettaneet toimikunnan, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistukseksi. Toimikunnan toimikausi päättyy 31 päivänä maaliskuuta 2009. Toimikunnan on määrä tarkastella muun muassa poliisin ja syyttäjän välistä yhteistyötä ja valvottua läpilaskua koskevaa sääntelyä. Nyt annettavassa Eurojust-päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisen Eurojust-lain 3 §:ää kansallisen jäsenen toimivaltaa tehdä rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyviä päätöksiä, mukaan lukien valvotut läpilaskut. Ehdotukset perustuvat Eurojust-päätökseen vähimmäisedellytyksiin kansallisten jäsenten toimivaltuuksista. Ehdotuksilla ei ole tarkoitus puuttua siihen, miten esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toimivalta on kansallisesti järjestetty, vaan kansallisen jäsenen toimivaltuudet on rajattu siihen, mitä Eurojust-päätöksessä edellytetään ja mikä kansainvälisessä yhteistyössä on tarpeen. Toimikunta sitä vastoin on tarkastellut esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöä ennen muuta kansallisia tarpeita silmällä pitäen. Näin ollen se, millaiset toimivaltuudet Suomen kansalliselle jäsenelle annetaan, ei riipu toimikunnan kansallisten viranomaisten toimivaltaa koskevista ehdotuksista. Tällä esityksellä ja toimikunnassa valmisteltavilla ehdotuksilla ei näin ollen ole sellaista välitöntä yhteyttä, joka edellyttäisi lakiehdotusten samanaikaista käsittelyä tai voimaantuloa.

Syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välistä toimivallanjakoa kansainvälisessä oikeusapuyhteistyössä on pohtinut myös eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä, jonka mietintö valmistui 16 päivänä maaliskuuta 2009 (työryhmämietintö 2009:4). Puitepäätöksen velvoitteiden johdosta mietinnössä ehdotetaan syyttäjän roolin vahvistamista EU:n jäsenvaltioiden välisessä, todisteiden hankkimiseen liittyvässä rikosoikeudellisessa yhteistyössä. Mietinnössä ehdotetut ratkaisut liittyvät myös syyttäjän toimivaltuuksiin Eurojustin kansallisena jäsenenä. Välttämätöntä ei kuitenkaan ole, että puitepäätöksen ja Eurojust-päätöksen edellyttämät lainmuutokset olisi käsiteltävä tai saatettava voimaan samanaikaisesti.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston asettamassa työryhmässä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta sekä hallituksen esitys laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2009. Henkilötietojen käsittelyä kansainvälisessä poliisiyhteistyössä koskevien säännösten rakennetta ehdotetaan uudistettavaksi. Samalla säännökset päivitetäisiin uusien kansainvälisten säädösten edellyttämään muotoon ja eräitä säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi. Esityksessä ehdotettavilla laeilla olisi mahdollisesti vaikutuksia tässä esityksessä ehdotettuihin henkilötietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin.

Oikeusministeriön 27 päivänä marraskuuta 2007 asettaman syyttäjälaitoksen hallintoa koskevaa lainsäädäntöä uudistavan työryhmän esityksessä (työryhmämietintö 2008:12) ehdotetaan säädettäväksi uusi laki syyttäjälaitoksesta ja kumottavaksi muun muassa laki yleisistä syyttäjistä. Säännökset vastaisivat sisällöltään pääosin nykyisiä. Mainittu esitys vaikuttaisi nyt ehdotetussa laissa oleviin lakiviittauksiin ja syyttäjien virkanimikkeisiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Eurojustin vahvistamista koskeva päätös ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Eurojust-päätöksen 1 artiklassa on 38 kohtaa, joissa säädetään muutoksista vuoden 2002 Eurojust-päätökseen. Päätöksen 2 artikla koskee päätöksen saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja 3 artikla voimaantuloa. Seuraavassa päätöstä ja sen suhdetta Suomen lainsäädäntöön ei selosteta muutoskohdittain vaan artiklakohtaisesti siltä osin kun päätöksellä on muutettu vuoden 2002 Eurojust-päätöstä. Tekstissä on esitetty muita säännöksiä yksityiskohtaisemmin Suomessa lainsäädännön muuttamista edellyttävät säännökset.

Unionisopimuksen 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla neuvoston päätökset ovat velvoittavia, mutta niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Määräyksen nojalla jäsenvaltioita koskevat Eurojust-päätöksen artiklat, jotka eivät edellytä tarkentavaa sääntelyä kansallisessa lainsäädännössä, velvoittavat suoraan Suomen viranomaisia. Tällaisia säännöksiä ovat päätöksessä sellaiset Suomen viranomaisia koskevat velvoitteet, jotka eivät jätä harkintavaltaa kansalliselle lainsäätäjälle, eivätkä edellytä tarkempia täytäntöönpanosäännöksiä kansallisessa laissa.

Suomen lainsäädännön muuttamista edellyttäviä säännöksiä päätöksessä ovat kansallisen jäsenen, varajäsenen ja avustajan asemaa ja toimivaltaa koskevat 2, 9, 9 a—d ja 9 f artiklat. Lisäksi täytäntöönpanolainsäädäntöä edellyttävät Eurojustin kansallista koordinoitijärjestelmää koskeva 12 artikla, tietojenvaihtoa Eurojustin ja jäsenvaltioiden välillä koskeva 13 artikla, asianhallintajärjestelmään pääsyä kansallisella tasolla koskeva 16 b artikla sekä tietojen toimittamista kolmansiin valtioihin ja järjestöihin koskeva 27 artikla.

2 artikla. Eurojustin kokoonpano.

Artiklassa on säännökset kansallisesta jäsenestä, tämän varajäsenistä sekä avustavista jäsenistä. Artiklan 1 kohdan mukaan Eurojustissa on yksi, kunkin jäsenvaltion oman oikeusjärjestelmänsä mukaisesti lähettämä kansallinen jäsen, jonka on oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Suomen kansallinen jäsen on Eurojustin toiminnan alusta lähtien ollut syyttäjä. Eurojust-lain 2 §:n mukaan kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Jäsenen nimittämismenettely ja kelpoisuusvaatimukset ovat samat kuin valtiosyyttäjillä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava jatkuva ja tehokas osallistuminen Eurojustin päätöksen 3 artiklan mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi kohdan a alakohdan mukaan kansallisella jäsenellä on oltava säännöllinen työpaikka Eurojustin toimipaikassa. Kohdan b alakohdan mukaan mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi kutakin kansallista jäsentä avustaa yksi varajäsen ja toinen henkilö avustavana jäsenenä. Varajäsenellä ja avustajalla voi olla säännöllinen työpaikkansa Eurojustissa. Kansallista jäsentä voi avustaa useampi varajäsen tai avustaja, ja näillä voi tarvittaessa ja kollegion suostumuksella olla säännöllinen työpaikkansa

Eurojustissa. Artiklan 3 kohdan mukaan kansallisella jäsenellä on oltava sellainen asema, että se takaa hänelle hänen tehtäviensä hoitamiseen tarvittavat valtuudet. Artiklan 4 kohdan mukaan kansallisiin jäseniin, varajäseniin ja avustajiin sovelletaan heidän jäsenvaltionsa kansallista lainsäädäntöä heidän oikeudellisen asemansa osalta. Varajäsenen on artiklan 5 kohdan mukaan on oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi ja voitava toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta. Avustajan ei ole täytettävä mainittuja edellytyksiä, mutta jos hän ne täyttää, hän voi jäsenvaltion harjinnan mukaan toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta.

Suomen kansallinen jäsen on Eurojustin toiminnan alusta lähtien toiminut Eurojustin toimipaikassa Haagissa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti kansallisella jäsenellä on Eurojust-lain 4 §:n nojalla oltava vähintään yksi avustaja, joka toimii tarvittaessa jäsenen sijaisena. Valtakunnansyyttäjänvirasto määrää avustajan. Avustajalla on vastaava toimivalta kuin kansallisella jäsenellä, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena. Laissa ei ole säädetty avustajan kelpoisuusvaatimuksista, joten avustajaksi voidaan nimetä myös muu virkamies kuin syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Käytännössä kansallisen jäsenen sijaisena toimivana avustajana on toiminut poliisivirkamies vuoteen 2008 asti ja sen jälkeen valtiosyyttäjä. Lisäksi kansalliselle jäsenelle on 2 päivänä joulukuuta 2008 nimitetty avustaja keskusrikospoliisista. Avustajaa koskeva 4 § täyttäisi päätöksen 2 artiklan veloitteet avustavan jäsenen nimeämisestä.

Varajäsenestä ei ole säännöksiä vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä. Eurojustin vahvistamista koskeva päätös edellyttäisi säätämään varajäsenestä, jolla on vastaava toimivalta kuin Eurojust-lain 4 §:ssä tarkoitetulla avustajalla ja tämän lisäksi kelpoisuusvaatimuksena, että hän on syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Varajäsenen olisi myös voitava toimia kansallisen jäsenen sijaisena.

Ehdotetussa laissa olisi säännökset sekä varajäsenestä että avustajasta. Varajäsenellä olisi kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan vastaava toimivalta kuin jäsenellä. Avustajalla vastaava toimivalta olisi vain, jos hän täyttää kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset.

Artiklan 6-8 kohdat koskevat Eurojustin yhdistämistä kansalliseen koordinoitijärjestelmään, yhteistuomareiden lähettämistä Eurojustista kolmansiin valtioihin ja Eurojustin sihteeristöä. Säännökset eivät edellytä lainsäädännön muuttamista.

3 artikla. Tavoitteet.

Artiklaan on tehty päätöksellä muutoksia, jotka ovat lähinnä kieleen ja artiklojen numeerointiin liittyviä päivityksiä. Muutokset ovat sisällölliseltä merkitykseltään vähäisiä.

4 artikla. Toimivalta.

Artiklassa määritellään ne rikollisuuden lajit, jotka kuuluvat Eurojustin yleiseen toimivaltaan. Päätöksellä artiklan 1 kohdan a alakohtaa on muutettu niin, ettei siinä enää viitata vuoden 1995 Europol-sopimuksen 2 artiklassa määriteltyihin rikollisuuden lajeihin vaan yleisesti rikollisuuden lajeihin, joiden osalta Europol on toimivaltainen. Muutetun

sanamuodon johdosta Eurojustin toimivaltaan kuuluvat rikokset muuttuvat samalla kun Europolin toimivaltaan kuuluvien rikollisuuden lajien luettelo Europolin perustamisasiakirjassa muutetaan. Rikokset, joiden osalta Europol ja Eurojust ovat toimivaltaisia, perustuvat neuvoston 6 päivänä huhtikuuta 2009 hyväksymään Euroopan poliisivirastoa koskevan päätöksen, jäljempänä *Europol-päätös*, 4 artiklan 1 kohtaan ja päätöksen liitteeseen. Europolin toimivaltaan kuuluu päätöksen nojalla laaja joukko rikollisuuden muotoja. Näihin kuuluu esimerkiksi terrorismi, laiton huumausainekauppa, ihmiskauppa, laittoman maahantulon järjestäminen, moottoriajoneuvoihin kohdistuva rikollisuus, tietoverkkorikokset ja ympäristörikokset.

Eurojustin yleinen toimivalta käsittää b kohdan lisäksi muut rikokset, jotka on tehty edellä mainittujen rikosten yhteydessä. Artiklan 2 kohdan mukaan Eurojust voi muiden kuin edellä mainittujen rikoslajien osalta tavoitteidensa mukaisesti myös avustaa tutkinta- ja syytetoimissa, jos jäsenvaltioiden toimivaltainen viranomainen tätä pyytää.

5 a artikla. Päivystävä koordinaatio.

Artiklassa on säännökset Eurojustin päivystävästä koordinaatiosta. Vastaavaa säännöstä ei sisälly vuoden 2002 Eurojust-päätökseen. Eurojustiin perustetaan kiireellisissä tapauksissa toteutettavia toimia varten päivystävä koordinaatio, jolla on valmius vastaanottaa ja käsitellä sille toimitettuja pyyntöjä kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystävään koordinaatioon kuuluu kustakin jäsenvaltiosta joko kansallinen jäsen, hänen varajäsenensä tai avustaja, jolla on oikeus toimia kansallisen jäsenen sijaisena. Käytännössä säännös edellyttää, että mainittujen henkilöiden työtehtävät on järjestetty siten, että kaikkina vuorokauden aikoina yhdellä heistä on valmius vastaanottaa ja käsitellä sille toimitettuja pyyntöjä siten, että pyyntö toimitetaan asianomaisen jäsenvaltion päivystävän koordinaation edustajalle. Edustajan on toimittava pyynnön täytäntöönpanemiseksi käyttämällä päätöksen mukaisia kansallisen jäsenen toimivaltuuksia. Säännös ei edellytä, että kansallisen koordinaation edustaja päivystää Eurojustin toimipaikassa Haagissa. Eurojustissa päivystää ympärivuorokautisesti erillinen koordinaationyhteyshenkilö, jonka kautta pyynnöt toimitetaan kansallisen koordinaation edustajalle.

6 artikla. Kansallisten jäsenten välityksellä toimivan Eurojustin tehtävät.

Artiklassa on säädetty toimenpiteistä, joita Eurojust voi tehdä kansallisten jäsenten välityksellä.

Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen teksti on muutettu 1 kohdaksi. Kohdan a alakohdan sanamuotoa on muutettu kehottavammaksi. Kun vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 6 artiklan a alakohdan nojalla Eurojust voi pyytää jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia harkitsemaan alakohdassa mainittuja toimenpiteitä ja päätöksiä, uudella Eurojust-päätöksellä säännöstä on muutettu niin, että Eurojust voi pyytää, perustellen pyyntönsä, toimivaltaisia viranomaisia tekemään mainittuja toimenpiteitä tai päätöksiä. Toimenpiteet koskevat tutkinnan tai syytetoimien aloittamista, eri jäsenvaltioiden viranomaisten välistä koordinaatiota, yhteisen tutkintaryhmän perustamista ja tietojen antamista Eurojustille. Toimenpiteiden luetteloon on päätöksellä lisätty erityisten tutkintatoimien sekä muiden tutkinta- ja syytetoimien toteuttaminen. Artiklasta on poistettu oikeusapupyynnöiden välittämistä tietyissä tilanteissa koskeva g alakohta.

Eurojust ei voi muutetusta sanamuodosta huolimatta edelleenkaan velvoittaa kansallisen jäsenen välityksellä jäsenvaltion viranomaisia määrätyn toimenpiteen suorittamiseen. Artiklaan on kuitenkin lisätty 2 alakohta, jonka mukaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on vastattava ilman aiheetonta viivytystä artiklan mukaisesti tehtyihin pyyntöihin.

7 artikla. Kollegiona toimivan Eurojustin tehtävät.

Artiklassa mainitaan toimenpiteet, joita Eurojust voi tehdä kollegiona. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen teksti on muutettu 1 kohdaksi. Artiklaan on lisätty 2 kohta, joka koskee kollegion ei-sitovan lausunnon antamista tapauksissa, joissa jäsenvaltioilla tutkinnan tai syytetoimien aloittamista koskeva toimivaltaristiriita. Artiklaan on myös lisätty 3 kohta, joka koskee oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanoon liittyvien toistuvien ongelmien ilmoittamista Eurojustille ja kollegion ei-sitovan lausunnon antamista asiasta.

8 artikla. Pyyntöjen ja Eurojustin lausuntojen seuranta.

Artikla koskee jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten perusteluvelvollisuutta, kun nämä eivät noudata Eurojustin pyyntöjä tai lausuntoja. Päätöksellä perusteluvelvollisuus on laajennettu koskemaan myös 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tutkintaja syytetoimia koskevia pyyntöjä, jotka Eurojust tekee kansallisen jäsenen välityksellä, sekä 7 artiklan 2 ja 3 tarkoitettuja Eurojustin kollegion ei-sitovia lausuntoja. Perustelut on päätöksen mukaan ilmoitettava viipymättä. Artiklassa on myös säännökset perusteluvelvollisuutta koskevista poikkeuksista, jotka koskevat kansallisten turvallisuuseturjen vahingoittumista tai henkilöiden turvallisuuden vaarantumista.

9 ja 9 a-f artiklat. Kansallisen jäsenen toimivaltuudet.

Eurojust-päätöksen 9 ja 9 a-f artikloissa määritellään toimivaltuudet, jotka jäsenvaltioiden on annettava kansalliselle jäsenelleen.

Päätöksen 9 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että Eurojustin kansalliselle jäsenelle sallitaan pääsy kansallisiin rikosrekistereihin, pidätettyjä henkilöitä koskeviin rekistereihin, tutkintarekistereihin, DNA-rekistereihin ja muihin rekistereihin, joissa hän katsoo olevan tehtävän suorittamiseksi tarpeellista tietoa. Kansallisella jäsenellä on oltava vähintään yhtä laajat oikeudet saada tietoa kyseisistä rekistereistä kuin hänellä olisi toimiesaan kansallisena syyttäjänä, tuomarina tai poliisina.

Päätöksen 9 a artiklan 1 kohdan mukaan kansallisen jäsenen käyttäessä 9 b, 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja valtuuksia, hän käyttää niitä toimivaltaisena kansallisena viranomaisena, joka toimii kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja 9 a–9 e artiklassa vahvistetuina edellytyksin. Viitatus säännökset koskevat kansallisen jäsenen valtuuksia välittää ja seurata oikeusapupyntöjä (9 b artikla), tehdä oikeusapua ja tutkintaa koskevia päätöksiä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella (9 c artikla) ja kiiretilanteissa (9 d artikla) sekä valtuuksien rajoittamista (9 e artikla). Päätöksen 9 a artiklan 1 kohdan säännös vahvistaa, ettei mainittujen valtuuksien käyttäminen merkitse Eurojustin ylikansallista toimintaa, vaan kansallisen jäsenen toimintaa kansallisena viranomaisena. Tehtäviä hoitaessaan kansallisen jäsenen on tarvittaessa annettava ilmoi-

tus, kun hän toimii 9 a–9 d artiklan mukaisesti kansalliselle jäsenelle annettujen valtuuksien nojalla.

Päätöksen 9 a artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä kansallisen jäsenensä valtuudet oikeudellisessa yhteistyössä. Kansallisella jäsenellä on oltava vähintään päätöksen 9 b artiklassa määritellyt tavanomaiset valtuudet (oikeusapupyynnöiden välittäminen ja seuraaminen) sekä 9 c-d, artiklassa tarkoitetut valtuudet, jotka hänellä olisi toimiessaan kansallisena syyttäjänä, tuomarina tai poliisina. Valtuuksia voidaan rajoittaa vain 9 e artiklassa mainituista syistä, jotka liittyvät muun muassa valtiosäännön vastaisuuteen tai rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin.

Päätöksen 9 b artikla koskee tavanomaisia valtuuksia, jotka kaikilla kansallisilla jäsenillä tulee olla. Artiklan 1 kohdan mukaan kansallisilla jäsenillä on oltava oikeus toimivaltaisina kansallisina viranomaisina vastaanottaa ja toimittaa oikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä ja päätöksiä, helpottaa ja seurata niiden täytäntöönpanoa sekä toimittaa niitä koskevia lisätietoja. Kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle on tiedotettava mahdollisimman pian näistä toimenpiteistä. Artiklan 3 kohdan mukaan oikeusapupyynnön täytäntöönpanon ollessa osittainen tai riittämätön kansallisilla jäsenillä on oikeus toimivaltaisina kansallisina viranomaisina pyytää jäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta täydentäviä toimenpiteitä.

Päätöksen 9 c artikla koskee toimenpiteitä, joihin kansallisella jäsenellä on oltava valtuudet, kun toimivaltainen kansallinen viranomainen niitä pyytää tai niihin suostuu. Näihin kuuluvat oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen esittäminen ja täytäntöönpano omassa jäsenvaltiossa, Eurojustin koordinaatiokokouksessa tarpeelliseksi katsottujen tutkintatoimien määrääminen omassa jäsenvaltiossaan sekä luvan myöntäminen valvottuihin läpilaskuihin ja niiden koordinoiminen omassa jäsenvaltiossa. Kun kansallinen jäsen käyttää sanottuja toimivaltuuksia, häntä pidetään kansallisena toimivaltaisena viranomaisena.

Päätöksen 9 d artikla koskee kansallisen jäsenen valtuuksia kiiretilanteissa, joissa hän ei voi riittävän nopeasti määritellä toimivaltaista kansallista viranomaista tai olla tähän yhteydessä. Kansallinen jäsen voi näissä tilanteissa myöntää luvan valvottuihin läpilaskuihin ja koordinoida niitä jäsenvaltiossaan sekä panna täytäntöön jäsenvaltionsa osalta oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai päätöksen. Toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle on jälkikäteen ilmoitettava artiklassa tarkoitettujen valtuuksien käytöstä.

Päätöksen 9 e artikla sisältää säännökset perusteista, joiden nojalla 9 c ja d artiklassa tarkoitettujen valtuuksien käytöstä voidaan poiketa. Poikkeukset koskevat tapauksia, joissa valtuuksien siirtäminen kansalliselle jäsenelle olisi valtiosääntöjen tai rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista poliisiin syyttäjien ja tuomareiden toimivallan jaon osalta, syyttäjäviranomaisten välisen tehtävien jaon välisen tehtävien mukaisen työnjaon osalta tai asianomaisen jäsenvaltion liittovaltorakenteen osalta. Tällöin jäsenellä tulee olla toimivaltaisena kansallisena viranomaisena ainakin valtuus esittää ehdotus viranomaiselle, joka on toimivaltainen käyttämään 9 c ja 9 d artiklassa tarkoitettuja valtuuksia. Jäsenvaltioiden on näissä tilanteissa varmistettava, että toimivaltainen kansallinen viranomainen käsittelee viipymättä kansallisen jäsenen esittämän pyynnön.

Kansallisen jäsenen toimivallasta säädetään Eurojust-lain 2 §:n 2 momentissa. Säännöksen mukaan kansallinen jäsen nimitetään valtiosyyttäjäksi Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Lain 3 §:ssä säädetään kansallisen jäsenen toimivallasta. Pykälän nojalla kansallisella jäsenellä on valtiosyyttäjän toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Kansallisella jäsenellä on näin ollen päätöksen 9 artiklan 3 kohdan mukainen oikeus syyttäjänä saada yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:n 1 momentin sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 19 §:n 1 momentin 19 kohdan nojalla tietoja rekistereistä.

Kansallinen jäsen voi valtiosyyttäjän toimivallan nojalla myös toimivaltaisen kansallisen viranomaisen roolissa vastaanottaa, toimittaa ja seurata oikeusapupyynnöitä ja tarvittaessa pyytää niitä koskevia täydentäviä toimenpiteitä. Jäsenellä on näin ollen jo Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen 9 a ja b artiklassa tarkoitettu toimivalta.

Eurojust-päätöksen 9 c artiklan säännös kansallisen jäsenen toimivallasta muissa kuin kiiretilanteissa toimivaltaisen kansallisen viranomaisen suostumuksella tai sen pyynnöstä täyttyy nykyisen lainsäädännön nojalla pääosin. Eurojust-päätös ei vaikuta oikeusapupyynnöiden täytäntöönpanon edellytyksiin, jotka riippuvat Suomea sitovista muista oikeusapua rikosasioissa koskevista kansainvälisistä instrumenteista, kuten esimerkiksi vuoden 2000 oikeusapusopimuksesta. Kansallisen jäsenen toimivalta tehdä Suomea sitovaan kansainväliseen yhteistyöhön ja oikeusapuun rikosasioissa liittyviä päätöksiä perustuu lähtökohtaisesti jäsenen toimivaltaan valtiosyyttäjänä. Kansallisella jäsenellä on tämän mukaisesti yleinen toimivalta kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 5 §:n nojalla tehdä oikeusapupyynnöt ja päättää lain 9 § nojalla pyynnön toimeenpanosta, kun se koskee toimenpidettä, josta lain mukaan päättää syyttäjä. Erityislainsäädännön nojalla hän voi esimerkiksi päättää luovuttamispyynnön tekemisestä toiseen EU:n jäsenvaltioon (laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (1286/2003), 54 §), päättää toisessa EU-valtiossa olevaa omaisuutta koskevan jäädyttämispäätöksen tekemisestä ja täytäntöönpanosta (laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (540/2005), 9 ja 19 §). Sanottujen toimivaltuuksien käyttäminen ei lain mukaan edellytä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyyntöä tai suostumusta. Käytännössä tilanne yleensä kuitenkin edellyttää, että kansallinen jäsen toimii kansallisen viranomaisen kanssa yhteistyössä. Kansallinen jäsen voi näin ollen 9 c artiklan 1 kohdan a ja b alakohtien mukaisesti tehdä oikeusapupyynnöitä sekä päättää sellaisen oikeusapupyynnön täytäntöönpanosta, joka koskee toimenpidettä, jonka täytäntöönpanosta lain mukaan voi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies tai syyttäjä.

Laissa ei ole säädetty nimenomaisesti kansallisen jäsenen toimivallasta päättää sellaisten oikeusapupyynnöiden täytäntöönpanosta, jotka koskevat toimenpidettä, jonka täytäntöönpanosta päättää lain mukaan tutkinnanjohtaja muttei muu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi tekninen seuranta sekä sellainen tekninen katselu, josta ei lain mukaan päätä tuomioistuimien (pakkokeinolaki (1987/450), 5a luku 5 §). Päätöksen 9 c artiklan velvoitteen nojalla kansallisella jäsenellä tulisi olla toimivalta päättää myös tällaisista toimenpiteistä, kun tähän on toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyyntö tai suostumus.

Ei ole myöskään selvää, että kansallisen jäsen voisi valtiosyyttäjän toimivaltuuksien nojalla päättää 9 c artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettusta Eurojustin koordinaatiokokouksessa tarpeelliseksi katsotuista tutkintatoimista Suomessa. Esitutkintalain 15 §:n 2 momentin nojalla poliisin on syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta taikka lisätutkimuksia sekä noudatettava syyttäjän esitutkinnan 5 §:ssä säädettyjen tavoitteiden turvaamiseksi antamia määräyksiä. Säännöksen tarkoituksena on erityisesti turvata syyttäjälle mahdollisuus määrätä sen tutkimuksen suorittamisesta, johon hänen tulee perustaa syytteensä (HE 82/1995). Säännös on laadittu silmällä pitäen lähinnä Suomessa tutkittavana olevaa rikosasiaa. Päätöksen 9 c artiklan velvoitteen täyttämiseksi lakia olisi myös tältä osin syytä täydentää täsmällisellä toimivaltasäännöksellä.

Valvottu läpilasku on mainittu kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994) jäljempänä *rikosoikeusapulaki*, koskevassa hallituksen esityksessä lain 1 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna muuna rikosasian käsittelyä varten tarvittavana oikeusapuna, jota Suomi voi oikeusapupyynnön johdosta antaa. Myös lakivaliokunta on katsonut mainitun säännöksen kattavan myös valvottuja läpilaskuja koskevan yhteistyön (LaVM 25/1993 vp). Valvotussa läpilaskussa kyse on siitä, että esitutkinnan aikana valvotaan esim. tietyn huumausaine-erän kuljettamista paikasta A paikkaan B. Tarkempia säännöksiä ei ole laissa sen suhteen, mikä viranomainen tällaisesta oikeusavusta voisi päättää eikä kansalliseen lainsäädäntöön sisälly nimenomaista säännöstä valvotuista läpilaskuista. Käytännössä toimenpiteistä on päättänyt poliisissa ja tullihallinnossa päällikkötason virkamies. Lainsäädännöstä johtuvaa estettä ei kuitenkaan olisi sille, että syyttäjän valtuuksin toimiva Suomen kansallinen jäsen voisi antaa luvan valvotulle läpilaskulle, jos edellytykset tällaisen oikeusavun antamiseen kansainvälisen rikosoikeusapulain mukaan toteutuisivat. Eduskunnassa on useamman kerran kiinnitetty huomiota siihen, ettei Suomen lainsäädäntöön sisälly nimenomaisia säännöksiä valvotuista läpilaskuista, ja on kiirehtinyt tällaisten säännösten aikaansaamista (viimeksi PeVL 35/2008 vp). Lakivaliokunta on todennut, että valvotun läpilaskun asianmukainen sääntely on myös oikeusturvakysymys sekä rikoksesta epäiltyjen että viranomaisten näkökulmasta. Kansainvälisen yhteistyön kannalta on tärkeää, että voidaan helposti selvittää, mitkä ovat viranomaisten toimivaltuudet ja mahdollisuudet osallistua operatiiviseen yhteistyöhön yksittäisessä tapauksessa (LaVL 23/2008 vp).

Käytännössä valvottuun läpilaskuun on usein myös tarpeen liittää pakkokeinolain 5 a luvun 4b §:ssä tarkoitettua teknistä seurantaa, josta lain 5 §:n 4 momentin mukaan päättää tutkinnanjohtaja. Kuten edellä on todettu, lakia olisi muutettava, jotta kansallinen jäsen voisi päättää myös sellaisista toimenpiteistä. Kaiken kaikkiaan 9 c kohdasta johtuvia lainmuutoksia ei viranomaisten toimivaltuuksia ajatellen ole pidettävä ongelmallisina, koska kansallisella jäsenellä ei olisi toimivaltaa päättää 9 c artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä yksin, vaan hän toimisi aina kansallisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella.

Kansallisella jäsenellä on jo nykyisen lainsäädännön nojalla päätöksen 9 d artiklassa tarkoitettuja toimivaltuuksia tehdä päätöksiä kiiretilanteissa. Vaikka päävastuu rikosasian käsittelystä on kansallisilla toimivaltaisilla viranomaisilla, on Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin mukaan kansallisella jäsenellä kiireellisissä tilanteissa toimivalta ryhtyä itse välttämättömiin toimenpiteisiin. Sääntelyllä turvataan se, että päätös voidaan tehdä

myös nopeaa reagointia vaativista tutkintatoimenpiteistä, vaikka tutkinnasta kotimaassa vastaavaa virkamiestä ei tavoitettaisi (HE 61/2008 vp).

Päätöksen 9 d artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdan velvoite nimenomaisesti edellyttää, että jäsen voi kiiretilanteissa myöntää luvan valvottuihin läpilaskuihin ja koordinoita niitä jäsenvaltiossaan. Jäsenen toimivaltuutta olisi myös tältä osin syytä täydentää täsmällisellä toimivaltasäännöksellä.

Päätöksen 9 f artikla sisältää säännöksen kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin. Säännöksen mukaan jäsenellä on oltava oikeus osallistua puitepäätöksen 2002/465/YOS mukaisesti yhteisiin tutkintaryhmiin ja niiden perustamiseen. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin edellyttää kansallisen jäsenen osallistumiselta kansallisen toimivaltaisen viranomaisen suostumusta. Kansalliset jäsenet tai heidän varajäsenensä tai avustajansa on säännöksen mukaan kutsuttava osallistumaan yhteiseen tutkintaryhmään, joka koskee heidän jäsenvaltiotaan ja jota varten myönnetään Euroopan yhteisön rahoitusta sovellettavien rahoitusvälineiden mukaisesti. Kunkin jäsenvaltion olisi myös määriteltävä, osallistuuko kansallinen jäsen yhteiseen tutkintaryhmään kansallisena toimivaltaisena viranomaisena vai Eurojustin edustajana.

Eurojust-laissa ei ole erityissäännöksiä kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteisiin tutkintaryhmiin.

Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain lain 2 §:n nojalla tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tämän mukaan myös tutkintaryhmään voi kuulua myös syyttäjiä (HE 186/2002 vp). Pykälän mukaan tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa voidaan erikseen määrätä, että tutkintaryhmään voi kuulua muita henkilöitä kuin jäsenvaltioiden virkamiehiä, esimerkiksi Eurojustin tai Europolin edustajia. Muiden henkilöiden ottamiseen ei ole kuitenkaan ole velvoitetta. Koska Eurojustin kansallinen jäsen on artiklan mukaan aina kutsuttava sellaisiin tutkintaryhmiin, joita varten myönnetään Euroopan yhteisön rahoitusta, ehdotetaan lakia muutettavaksi niin, että kansallinen jäsen on aina kutsuttava tällaiseen tutkintaryhmään.

Laissa ei ole säännöksiä siitä, osallistuuko kansallinen jäsenen tutkintaryhmään kansallisena toimivaltaisena viranomaisen vai Eurojustin edustajana. Päätöksen 9 f artiklan nojalla tämä olisi määriteltävä laissa. Ehdotetun lain mukaan jäsen toimisi yhteisessä tutkintaryhmässä Suomen toimivaltaisena viranomaisena.

10 artikla. Kollegio.

Artiklassa on säädetty Eurojustin kollegion kokoonpanosta, kollegion työjärjestyksen hyväksymismenettelystä ja kollegion päätöksentekomenettelystä. Päätöksellä on muutettu kollegion työjärjestyksen hyväksymismenettelyä niin, että neuvosto hyväksyy kollegion ehdottaman työjärjestyksen vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä edellytetyn yksimielisen päätöksen sijaan määränemmistöllä.

12 artikla. Eurojustin kansallinen koordinoitijärjestelmä.

Päätöksen 12 artiklassa määritellään Eurojustin kansallinen koordinoitijärjestelmä, joka korvaa ja laajentaa vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 12 artiklassa säädettyjä velvoitteita nimetä kansallisia yhteyshenkilöitä. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä Eurojustia varten vähintään yksi kansallinen yhteyshenkilö. Artiklan 2 kohdassa asetetaan velvoite perustaa kahden vuoden kuluessa päätöksen voimaantulosta kansallinen koordinoitijärjestelmä, joka koordinoi a) Eurojustin kansallisten yhteyshenkilöiden, b) Eurojustin terrorismiasioden kansallisen yhteyshenkilön, c) Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisen yhteyshenkilön ja muiden, enintään kolmen muun Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaisten sekä d) yhteisten tutkintaryhmien, sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen edustajien toimintaa. Artiklan 3 kohdan mukaan mainittujen yhteyshenkilöiden kansallisen lainsäädännön mukainen oikeudellinen asema ja tehtävä säilyvät ennallaan. Artiklan 4 kohdan mukaan koordinoitijärjestelmän toiminnasta vastaa 1 kohdassa tarkoitettu Eurojustin kansallinen yhteyshenkilö tai yksi heistä.

Artiklan 5 kohdassa säädetään koordinoitijärjestelmän tehtävistä. Koordinoitijärjestelmän tulisi helpottaa jäsenvaltioissa Eurojustin tehtävien suorittamista a) varmistamalla jäsenvaltioon liittyvien tietojen saaminen asianhallintajärjestelmässä tehokkaalla ja luotettavalla tavalla, b) avustamalla Eurojustia ratkaisemaan, onko tapaus käsiteltävä Eurojustin vai Euroopan oikeudellisen verkoston avulla, c) avustamaan kansallista jäsentä määrittämään oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset sekä d) olemalla tiiviisti yhteydessä Europolin kansalliseen yksikköön. Artiklan 6 kohdan mukaan 5 kohdassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi 1 kohdassa ja 2 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetuilla yhteyshenkilöillä on oltava ja 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetuilla henkilöillä voi olla yhteys Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Yhteyden järjestäminen rahoitetaan EU:n yleisestä talousarviosta. Artiklan 7 kohdan nojalla artiklan säännösten ei katsota vaikuttavan oikeudellisissa välineissä määrättyihin viranomaisten tai kansallisen jäsenen ja hänen jäsenvaltionsa välisiin suoriin yhteyksiin.

Vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 12 artiklan sanamuoto ei velvoita Eurojustin yhteyshenkilön nimeämiseen, mutta velvoittaa nimeämään ensi tilassa terrorismiasioita käsittelevän yhteyshenkilön. Terrorismiasioden kansallinen Eurojust-yhteyshenkilö on nimettävä myös terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2 artiklan 2 kohdan nojalla.

Eurojust-lain 6 §:n mukaan Valtakunnansyyttäjänvirasto voi nimetä yhden tai useamman Eurojust-päätöksen 12 artiklassa tarkoitettun Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön. Tällä hetkellä yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Terrorismiasioden kansalliseksi Eurojust-yhteyshenkilöksi on nimetty Valtakunnansyyttäjänvirastossa toimiva valtiosyyttäjä. Euroopan oikeudellisen verkoston kansallista yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansalliset yhteyshenkilöt on nimetty syyttäjälaitoksesta, poliisista ja tullista. Sotarikoksia ja varallisuuden takaisin hankintaa koskevien verkostojen kansalliset yhteyshenkilöt on nimetty keskusrikospoliisista. Korruptiota koskevan verkoston kansallista yhteyshenkilöä ei ole nimetty. Mainittujen henkilöiden tehtävien yhteensovittamisesta ei ole erityislainsäädäntöä.

Ehdotetun lain mukaan Eurojust-päätöksen 12 artiklassa tarkoitetun Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön nimeämiseen olisi velvoite. Laissa säädettäisiin myös Eurojustin kansallisten yhteyspisteiden, terrorismiasioiden kansallisen Eurojust-yhteyshenkilön, Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisen yhteyshenkilön sekä artiklan 2 kohdan d alakohdassa mainittujen muiden yhteyshenkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään.

13 artikla. Tietojenvaihto jäsenvaltioiden ja kansallisten jäsenten kanssa.

Päätöksen 13 artiklassa on säännökset tietojenvaihdosta jäsenvaltioiden ja kansallisten jäsenten kanssa. Säännökset ovat vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 13 artiklaan nähden yksityiskohtaisemmat ja velvoittavammat. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat Eurojustin kanssa kaikkia sen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia tietoja asioissa, jotka 4 artiklan nojalla kuuluvat Eurojustin toimivaltaan ja 5 artiklan nojalla sen tehtäviin. Tietojen vaihdossa on otettava huomioon päätöksessä vahvistetut tietosuojaa koskevat säännöt. Tietojenvaihtoon on kuuluttava vähintään 13 artiklan 5, 6 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Artiklan 2 kohdassa vahvistetaan, että tietojen toimittaminen Eurojustille tulkitaan Eurojustille osoitetuksi avunpyynnöksi kyseisessä tapauksessa vain, jos näin ilmoitetaan. Kansallinen jäsen voi 3 kohdan mukaan vaihtaa Eurojustin tehtävien suorittamiseksi tarvitsemiaan tietoja keskenään tai oman jäsenvaltionsa toimivaltaisten viranomaisten kanssa ilman etukäteislupaa. Kohdassa myös veloitetaan antamaan kansallisille jäsenille nopeasti tietoa heitä koskevasta tapauksesta. Artiklan säännökset eivät vaikuta 4 kohdan mukaan muihin tietojenvaihtovelvoitteisiin Eurojustin kanssa.

Artiklan 5-7 kohdassa määritellään tiedot, jotka kansalliselle jäsenelle tulee aina toimittaa 8 kohdassa mainittuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Artiklan 5 kohdan nojalla kansalliselle jäsenelle on ilmoitettava yhteisen tutkintaryhmän perustamisesta ja sen työn tuloksista.

Artiklan 6 kohdassa määritellään sellaiset rikosasiat, joista kansalliselle jäsenelle on aina tiedotettava viipymättä. Edellytyksenä on, että rikosasiassa on välittömästi osallisena vähintään kolme jäsenvaltiota, joista vähintään kahdelle on toimitettu oikeudellista yhteistyötä koskevat pyynnöt tai päätökset. Lisäedellytyksenä a alakohdan mukaan on, että tutkittavasta rikoksesta voi pyynnön tehneen jäsenvaltion lain mukaan seurata vähintään viiden tai kuuden vuoden enimmäisrangaistus kyseisen jäsenvaltion päätöksen mukaisesti, ja että rikos kuuluu johonkin kohdassa mainituista yhdeksästä rikoslajista. Tällaisia rikoksia ovat ihmiskauppa, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia, huumausaineiden laiton kauppa, ampuma-aseiden ja -tarvikkeiden laiton kauppa, lahjonta, Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvat petokset, euron väärentäminen, rahanpesu sekä tietojärjestelmiin kohdistuvat hyökkäykset. Riippumatta a alakohdan mukaisten kriteerien täyttymisestä kansallista jäsentä on informoitava myös tilanteessa, jossa on näyttöä rikoksesta, jossa rikollisjärjestö on osallisena (b alakohta). Lisäksi jäsenelle on toimitettava tietoa tapauksesta, jolla saattaa olla vakavia rajat ylittäviä ulottuvuuksia tai vaikutuksia Euroopan unionin tasolla tai jos rikos saattaisi vaikuttaa muihin jäsenvaltioihin kuin niihin, joita asia suoranaisesti koskee (c alakohta).

Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että kansallisille jäsenille tiedotetaan myös toimivaltaristiriidoista. Lisäksi jäsenelle on tiedotettava valvotuista läpilaskuista, jotka koskevat vähintään kolmea valtiota, joista vähintään kaksi on jäsenvaltiota. Jäsenelle on myös tiedotettava toistuvista vaikeuksista panna täytäntöön oikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä ja päätöksiä. Artiklan 10 kohdan nojalla 5-7 kohtien nojalla välitettävien tietojen täsmällisempi vähimmäisisältö määritellään päätöksen liitteessä. Tietoihin sisältyy liitteen mukaan rikoksesta epäillyn henkilön tunnistamista koskevia tietoja. Artiklan 11 kohdassa edellytetään toimittamaan tiedot Eurojustille järjestelmällisellä tavalla.

Artiklan 8 kohta mahdollistaa poikkeamaan yksittäistapauksessa velvollisuudesta välittämään tietoja, jos tietojen siirto vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusetuja tai vaarantaisi henkilöiden turvallisuuden. Artiklan 9 kohdan mukaan artikla ei vaikuta jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välisissä kahdenvälisissä tai monenvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä määrättyihin edellytyksiin eikä mahdollisiin kolmansien valtioiden asettamiin toimitettujen tietojen käyttöä koskeviin edellytyksiin.

Myös neuvoston päätöksen 2005/671/YOS terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä 2 artiklassa säädetään velvoitteesta toimittaa Eurojustille syytöimiä ja tuomioita koskevat tiedot, jotka liittyvät useampaan jäsenvaltioon vaikuttaviin tai mahdollisesti vaikuttaviin terrorismirikoksiin. Nämä tiedot koskevat rikosepäilyn kohteena olevan henkilön, ryhmän tai yhteisön tunnistetietoja, asianomaista rikosta ja sitä koskevia erityisiä olosuhteita, terrorismirikoksia koskevia lopullisia tuomioita ja näihin rikoksiin liittyviä erityisiä olosuhteita, yhteyksiä muihin asiaankuuluviin tapauksiin sekä oikeusapupyyntöjä.

Suomen lainsäädännössä ei ole säädetty velvoitteesta toimittaa tietoja Eurojustille. Eurojust-lain 7 §:ssä säädetään viranomaisten toimivallasta toimittaa Eurojustille tietyin edellytyksin henkilötietoja. Päätöksen 13 artiklan 5-7 kohdan velvoitteet toimittaa tietoja on riittävän täsmällisiä suoraan sovellettavaksi eivätkä siten edellytä täytäntöönpanosäännöstä laissa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin sen sijaan artiklan 1 kohdan yleisestä velvoitteesta toimittaa Eurojustin tietoja, jotka ovat tarpeen sen tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi laissa säädettäisiin tietojen toimittamistavasta.

13 a artikla Toimivaltaisille kansallisille viranomaisille Eurojustista toimitettavat tiedot.

Päätöksen 13 a artikla koskee tietojen toimittamista Eurojustista toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle. Vastaavaa säännöstä ei ole vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä. Eurojustin on toimitettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille tiedot ja palautetta tietojen käsittelyn tuloksista, mukaan lukien olemassa olevat yhteydet tapauksiin, jotka on jo tallennettu asianhallintajärjestelmään. Lisäksi toimivaltaisen kansallisen viranomaisen pyytäessä Eurojustia toimittamaan sille tietoja, Eurojustin on toimitettava ne pyynnön esittäneen viranomaisen edellyttämässä ajassa.

14 artikla. Henkilötietojen käsittely.

Päätöksen 14 artiklassa on säädetty henkilötietojen käsittelystä Eurojustissa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä artiklan 3 kohdan mukaan Eurojustin käsittelemien henkilötietojen on muun muassa oltava täsmällisiä ja ajantasaisia ottaen huomioon jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai muiden kumppaneiden 13 ja 26 artiklan mukaisesti toimittamat tiedot. Päätöksellä säännöstä on laajennettu kattamaan myös 26 a artiklassa tarkoitettut kolmansien valtioiden ja järjestöjen kanssa vaihdetut henkilötiedot.

15 artikla. Henkilötietojen käsittelyä koskevat rajoitukset.

Päätöksen 15 artiklan 1 kohdassa on lueteltu henkilötietoja, joita Eurojust saa käsitellä kohdassa määritellyissä tapauksissa. Vuoden 2002 Eurojust-päätöksessä kohdan mukaan Eurojust saa 14 artiklan 1 kohdan mukaisessa tietojenkäsittelyssä käsitellä ainoastaan kohdan a-k alakohdissa mainittuja henkilötietoja, jotka koskevat henkilöitä, "joiden osalta on käynnistetty rikostutkinta tai syytetoimet yhdestä tai useammasta 4 artiklassa määritellyistä rikollisuuden lajista ja rikoksesta". Päätöksellä 15 artiklan 1 kohtaa on muutettu korvaamalla mainittu sanamuoto johdantolauseessa sanoilla "joita epäillään Eurojustin toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta tai osallisuudesta tällaiseen rikokseen tai jotka on tuomittu tällaisesta rikoksesta". Päätöksen sanamuoto selventää sallitun henkilötietojen käsittelyn koskevan myös rikoksesta tuomittuja.

Henkilötietoihin, joita Eurojust saa artiklan 1 kohdan alakohtien nojalla käsitellä kuuluu muun muassa nimi, kansalaisuus, asuinpaikka, ammatti, sosiaaliturvanumerot, ajokortti- ja passitiedot, pankkitilit, epäiltyjen rikosten kuvaus ja seikat jotka liittyvät epäiltyyn jäsenyyteen rikollisjärjestössä. Päätöksellä henkilötietojen luetteloa on laajennettu lisätyissä l, m ja n alakohdissa. Kohdan l kohdan nojalla Eurojust voi myös käsitellä puhelinnumeroita ja, sähköpostiosoitteita. Lisäksi voidaan käsitellä direktiivin 2006/24/EY 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tietoja eli viestintäverkon liikenne- ja paikkatietoja sekä tarvittaessa tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi tarvittavia tietoja. Kohdan m nojalla voidaan käsitellä ajoneuvojen rekisteritietoja. Kohdan n kohdan nojalla voidaan käsitellä DNA:n koodaamattomasta osasta saatuja DNA-tunnisteita, valokuvia ja sormenjälkiä.

Artiklan 2-4 kohdassa on muita rajoituksia ja edellytyksiä henkilötietojen käsittelylle.

Henkilötietojen käsittelyä on rajoitettu myös päätöksen muissa artikloissa (14, 16-16 b, 18 ja 21 artiklat). Päätöksessä on tämän lisäksi yksityiskohtaisia säännöksiä yksilön oikeudesta saada itseään koskevia Eurojustin käsittelemiä henkilötietoja (19 artikla), henkilötietojen oikaisemisesta ja poistamisesta (20 artikla), tietoturvallisuudesta (22 artiklasta), henkilötietojen käsittelyn riippumattomasta valvonnasta (17 ja 23 artiklat), tietojen luvatonta tai virheellistä käsittelyä koskevasta vastuusta (24 artikla) sekä salassapitovelvollisuudesta (25 artikla).

Päätöksen 15 artiklaa vastaavien henkilötietojen käsittelystä, tietosuojasta ja tietoturvas- ta Suomessa on säädetty henkilötietolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa sekä tullilaissa. Edellä mainitut

tietosuojaa koskevat päätöksen säännökset huomioon ottaen päätöksen 15 artiklassa olevat henkilötietojen käsittelyä koskevat laajennukset eivät ole ongelmallisia Suomen tietosuojalainsäädännön kannalta.

16 ja 16 a artiklat. Asianhallintajärjestelmä, rekisteri ja tilapäiset tietokannat.

Päätöksen 16 ja 16 a artiklassa säädetään Eurojustin asianhallintajärjestelmästä, joka koostuu tilapäisistä tietokannoista ja rekisteristä, jotka sisältävät henkilö- ja muita tietoja.

Kansallisen jäsenen on avattava tilapäinen tietokanta jokaisesta asiasta, josta hänelle toimitetaan tietoja, jos tiedot toimitetaan päätöksen tai muiden tietojen toimittamista Eurojustille sääntelevien välineiden mukaisesti. Tilapäiset tietokannat ovat tietojärjestelmään luotuja kansioita, jotka sisältävät tietoja rikosasioista. Tietokannoissa on muun muassa yleisiä tietoja rikosasian tyypistä, siitä, miten asia on tullut Eurojustille, asiaan liittyvistä jäsenvaltioista ja Eurojustin asiaa koskevista toimenpiteistä. Tarkempia tietoja on myös asiaan liittyvistä henkilöistä ja rikoksista. Tietokantaan voidaan tallentaa myös asian käsittelyyn liittyviä asiakirjoja.

Pääsyoikeus kuhunkin tilapäiseen tietokantaan rajoitetaan aluksi tiedot syöttäneen kansallisen jäsenen ja tämän osaston käytettäväksi. Pääsyoikeutta tietoihin tai osaan niistä voidaan tarvittaessa laajentaa muiden rikosasiaan liittyvien jäsenvaltioiden osastoille. Muiden jäsenvaltioiden osastot voivat liittää tietokantaan viitteitä asiaan liittyvistä muista tilapäisistä tietokannoista.

Asianhallintajärjestelmän rekisterissä on viitetiedot tilapäisistä tietokannoista. Rekisterin viitetiedoissa saa olla vain 15 artiklassa mainittuja henkilötietoja. Kaikilla, joilla on käyttöoikeus asianhallintajärjestelmään, on pääsy rekisterin sisältämiin tietoihin.

Mainituilla säännöksillä on korvattu vuoden 2002 Eurojust-päätöksen rekisteriä ja tilapäisiä tietokantoja koskeva 16 artikla.

16 b artikla. Asianhallintajärjestelmään pääsy kansallisella tasolla.

Päätöksen 16 b artiklassa on säädetty päätöksen 12 artiklassa tarkoitettuun kansalliseen koordinointiin osallistuvien henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin ja rekisteriin ja tähän liittyvistä rajoituksista. Artiklan 1 kohdassa on yleisiä rajoituksia 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kansallisten viranomaisien pääsulle asianhallintajärjestelmään. Kohdan mukaan mainituilla henkilöillä on pääsy ensinnäkin rekisteriin, paitsi jos kansallinen jäsen, joka on päättänyt syöttää tiedot rekisteriin, on nimenomaisesti kieltänyt pääsyn siihen. Lisäksi heillä on pääsy tilapäisiin tietokantoihin, jotka heidän jäsenvaltionsa kansallinen jäsen on avannut tai joita tämä hallinnoi. Mainituilla henkilöillä on myös pääsy muiden jäsenvaltioiden kansallisten jäsenten avaamiin tai hallinnoimiin tilapäisiin tietokantoihin, joihin heidän jäsenvaltionsa kansallinen jäsen on saanut pääsyn, jos pääsyä kyseiseen tietokantaan ei ole nimenomaisesti kielletty.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansallinen jäsen päättää 1 kohdassa säädetyin rajoituksin, miten laaja pääsy edellä mainituille henkilöille myönnetään hänen jäsenvaltiossaan tilapäisiin tietokantoihin. Kohdan nojalla kansallinen jäsen voi päättää yksittäistapauksessa, miten laaja pääsy edellä tarkoitetuilla henkilöillä on tilapäiseen tietokantaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan kukin jäsenvaltio päättää kansallista jäsentään kuultuaan, miten laaja pääsy rekisteriin kyseisessä jäsenvaltiossa myönnetään edellä tarkoitetuille 12 artiklan 2 kohdassa mainituille henkilöille. Yhteys asianhallintajärjestelmään tulee olla 12 artiklan 6 kohdan nojalla Eurojustin kansallisilla yhteyshenkilöillä, Eurojustin terrorismiasioiden kansallisella yhteyshenkilöllä ja Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisella yhteyshenkilöllä. Lisäksi yhteys voi jäsenvaltion harkinnan mukaan olla yhteisten tutkintaryhmien, sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen edustajilla. Jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa Eurojustille ja neuvoston pääsihteeristölle tämän kohdan täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestään siten, että pääsihteeristö voi tiedottaa asiasta muille jäsenvaltioille. Kohdan toisen alakohdan nojalla kaikilla henkilöillä, joilla on pääsy asianhallintajärjestelmään, tulee olla pääsy ainakin rekisteriin siltä osin kuin pääsy on tarpeen sellaisiin tilapäisiin tietokantoihin pääsemiseksi, joihin kansallinen jäsen on myöntänyt heille pääsyn.

Ehdotetussa laissa on säännökset edellä mainittujen henkilöiden oikeudesta käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmää.

17 artikla. Tietosuojavaltuutettu.

Artiklaan on tehty päätöksellä kielellisiä muutoksia, jotka ovat sisällölliseltä merkitykseltään vähäisiä.

18 artikla. Sallittu pääsy tietoihin.

Päätöksen 18 artikla koskee valtuuksia päästä Eurojustin käsittelemiin henkilötietoihin. Säännöksen mukaan ainoastaan 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla kansallisilla jäsenillä, varajäsenillä ja avustajilla, 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla henkilöillä, mikäli heillä on yhteys asianhallintajärjestelmään 12 artiklan 6 kohdan mukaisesti, sekä Eurojustin valtuutetuilla työntekijöillä on pääsy Eurojustin käsittelemiin henkilötietoihin. Pääsy tietoihin on sallittu vain Eurojustin tavoitteiden toteuttamiseksi ja 16, 16 a ja 16 b artiklassa säädetyissä rajoissa.

Säännöksellä on korvattu vuoden 2002 Eurojust-päätöksen tietojen sallittua käyttöä koskeva 18 artikla.

19 artikla. Oikeus henkilötietojen saantiin.

Artikla koskee yksilön oikeutta saada Eurojustilta itseään koskevia henkilötietoja. Artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan oikeus saada henkilötietoja on evättävä, jos se voi vaarantaa Eurojustin tukeman kansallisen tutkintatoimen. Uudella Eurojust-päätöksellä alakohdasta on poistettu ilmaisu "Eurojustin tukeman". Henkilötietojen antaminen on siten uuden päätöksen mukaan evättävä, jos se voi vaarantaa minkä tahansa kansallisen tutkintatoimen.

21 artikla. Henkilötietojen säilyttämisen määräajat.

Artiklassa on säännelty ajankohdista, jolloin Eurojustin on poistettava tietokannastaan käsittelemänsä henkilötiedot. Päätöksellä on tehty artiklaan eräitä muutoksia ja täsmennyksiä ajankohtiin ja tietojenpoistamisvelvoitteesta poikkeamista koskeviin säännöksiin.

23 artikla. Yhteinen valvontaviranomainen.

Päätöksellä on tehty eräitä muutoksia muun muassa valvontaviranomaisen kokoontumista koskeviin sääntöihin. Valvontaviranomaisen toimivaltaa on laajennettu Eurojustin yhteistyötahojen kanssa tapahtuvaan tietojenvaihtoon. Jäsenvaltion valvontaviranomaiseen nimittämän tuomarin vähimmäistoimikausi on pidennetty 18 kuukaudesta kolmeen vuoteen.

Eurojust-lain 5 §:n mukaan Suomen edustajan Eurojustin yhteiseen valvontaelimeen nimeää oikeusministeriö. Suomen edustajaksi on tällä hetkellä nimetty kärjätuomari.

25 artikla. Salassapitovelvollisuus.

Artiklaan on tehty päätöksellä lähinnä teknisiä päivityksiä, jotka ovat sisällölliseltä merkitykseltään vähäisiä.

Eurojust-lain 3 §:n 3 momentin nojalla kansallisella jäsenellä on salassapitovelvollisuus Eurojustista saamista tiedoista Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti. Säännös täyttää päätöksen edellytykset.

25 a artikla. Yhteistyö Euroopan oikeudellisen verkoston ja rikosasiayhteistyöhön osallistuvien muiden Euroopan unionin verkostojen kanssa

Päätöksellä lisätyssä uudessa 25 a artiklassa on säännöksiä yhteistyöstä Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston sekä muiden rikosasiayhteistyössä toimivien Euroopan unionin verkostojen kanssa.

26 artikla. Suhteet yhteisöön tai unioniin liittyviin toimielimiin, elimiin ja virastoihin.

Päätöksellä korvatussa 26 artiklassa on säädetty yhteistyösuhteiden luomisesta Euroopan unionin toimielimiin, elimiin ja virastoihin. Suhteet on luotava vähintään Europolin, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF), Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston (Frontex) ja neuvoston, erityisesti sen yhteisen tilannekeskuksen (Sitcen) kanssa. Tahojen kanssa tehdyt sopimukset tai käytännön järjestelyt voivat koskea tietojen vaihtoa, mukaan lukien henkilötietojen vaihto, ja yhteyshenkilöiden lähettämistä Eurojustiin.

Artiklan 5 kohdassa on tietojen vaihtoa OLAF:in kanssa koskeva säännös, joka vastaa vuoden 2002 Eurojust-päätöksen 4 kohdassa ollutta säännöstä. Säännös edellyttää, että kansallinen jäsen on toimivaltainen viranomaisen tietojenvaihdossa Eurojustin ja OLAF:n kesken. Säännöksen velvoite on täytetty Eurojust-lain 3 §:n 1 momentissa, jonka mukaan kansallinen jäsen on toimivaltainen vaihtamaan tietoja Euroopan petos-

tentorjuntaviraston kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 4 kohdassa mainitussa tarkoituksessa. Vastaavan sisältöinen säännös olisi ehdotetun lain 3 §:n 1 momentissa.

Artikla ei edellytä kansalliselle jäsenelle vastaavaa toimivaltaa suhteessa muihin artiklassa mainittuihin elimiin. Siten artikla ei muilta osin edellytä lainsäädännön muuttamista.

26 a artikla. Suhteet kolmansiin valtioihin ja järjestöihin.

Päätöksellä lisätyssä uudessa 26 a artiklassa on säännöksiä yhteistyöstä Eurojustin ja EU:n ulkopuolisten valtioiden ja hallitusten välisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Mainittujen tahojen kanssa tehdyt sopimukset tai käytännön järjestelyt voivat koskea tietojen vaihtoa, mukaan lukien henkilötietojen vaihto, ja yhteyshenkilöiden tai yhteystuomareiden lähettämistä Eurojustiin. Henkilötietojen vaihdolle on asetettu tietosuojaan ja tietojen käyttöön liittyviä edellytyksiä. Yhteistyötä koskeva sopimus voidaan tehdä ainoastaan Eurojustin kuultua yhteistä valvontaviranomaista tietosuojasäännösten osalta ja neuvoston hyväksytyä sen määräenemmistöllä.

27 artikla. Tietojen toimittaminen.

Päätöksellä korvatussa uudessa 27 artiklassa on asetettu edellytykseksi vaihtaa tietoja 26 a artiklassa tarkoitettujen tahojen kanssa, että tiedot toimittaneen jäsenvaltion kansallisen jäsenen on antanut suostumuksensa tietojen toimittamiseen. Edellytyksenä tietojen toimittamiselle on myös se, että vastaanottaja sitoutuu siihen, että tietoja käytetään ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten ne toimitettiin.

Artiklan 1 kohdan mukaan ennen kuin Eurojust vaihtaa tietoja 26 a artiklassa tarkoitettujen tahojen kanssa, tiedot toimittaneen jäsenvaltion kansallisen jäsenen on annettava suostumuksensa tietojen toimittamiseen. Kansallisen jäsenen on kohdan mukaan tarvittaessa neuvoteltava jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Laissa ei ole säännöksiä edellytyksistä, jotka kansallinen jäsenen olisi otettava huomioon ennen suostumuksen antamista. Esityksessä ehdotetaan, että kansallinen jäsen voi suostua Suomen viranomaisen Eurojustille luovuttaman henkilötiedon luovuttamisesta Eurojustilta edelleen vieraaseen valtioon tai kansainväliselle järjestölle samoin edellytyksin kuin tieto voidaan luovuttaa Suomelta vieraalle valtiolle.

27 a artikla. Kolmansiin valtioihin lähetetyt yhteystuomarit.

Päätöksellä lisätyssä uudessa 27 a artiklassa on säädetty yhteystuomarien lähettamisestä kolmansiin valtioihin 26 a artiklassa tarkoitettun Eurojustin ja asianomaisen valtion välisen sopimuksen mukaisesti.

27 b artikla. Kolmansien valtioiden esittämät ja niille esitettävät oikeudellista yhteistyötä koskevat pyynnöt.

Päätöksellä lisätyssä uudessa 27 b artiklassa on säännökset kolmansien valtioiden esittämien ja jäsenvaltioiden niille esittämien oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen

täytäntöönpanon koordinoimista, kun pyynnöt ovat osa samaa tutkintaa ja kun ne edellyttävät pyyntöjen täytäntöönpanoa vähintään kahdessa jäsenvaltiossa.

27 c artikla. Muu kuin tietojen luvatonta tai virheellistä käsittelyä koskeva vastuu.

Päätöksellä lisätyssä uudessa 27 c artiklassa on säännökset sopimusperusteisesta ja muusta vahingonkorvausvastuusta, joka koskee muuta kuin tietojen luvatonta tai virheellistä käsittelyä.

Päätöksen muut säännökset

Päätöksessä on myös eräitä muita vuoden 2002 Eurojust-päätöstä muuttavia säännöksiä, jotka koskevat lähinnä Eurojustin sisäistä hallintoa ja rahoitusta. Säännökset koskevat hallinnollista johtajaa (29 artikla), henkilöstöä (30 artikla), tiedottamista Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle (32 artikla), rahoitusta (33 artikla), talousarvion laatimista (35 artikla), talousarvion toteuttamista ja vastuuvapautta (36 artikla), EU:n turvaluokiteltuja tietoja (23 a artikla), raportointia (41 artikla) ja arviointia (41 a artikla).

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta

1 §. Lain tarkoitus

Pykälän mukaan lailla toteutettaisiin Eurojust-päätöksen edellyttämät täytäntöönpanotoimet Suomessa. Täytäntöönpano käsittäisi Eurojust-päätöksen sellaisena kuin sitä on muutettu uudella päätöksellä. Säädosviittauksissa noudatettua käytäntöä vastaavasti pykälässä mainittaisiin ainoastaan alkuperäisen säädöksen eli vuoden 2002 Eurojust-päätöksen viitetiedot. Kuten edellä on todettu, tarkoituksena on uuden Eurojust-päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä kumota voimassaoleva Eurojust-laki.

2 §. Kansallinen jäsen.

Pykälän 1 momentti vastaisi kansallisen jäsenen toimikautta koskevan sääntelyn osalta sisällöltään kumottavan lain 2 §:n 1 momenttia. Tämän lisäksi momentissa säädettäisiin Eurojustin puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana toimivan kansallisen jäsenen toimikaudesta. Jäsenen toimikautta voitaisiin tällöin jatkaa uudella nimittämispäätöksellä puheenjohtajuuden tai varapuheenjohtajuuden loppuun. Toimikauden jatkaminen ei vaikuttaisi siihen, että kansallinen jäsen voidaan nimittää korkeintaan kahdelle toimikaudelle.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään kumottavan lain 2 §n 2 momenttia.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 2 artiklaan.

3 §. Kansallisen jäsenen toimivalta.

Pykälän 1 momenttia ei ehdoteta asiallisesti muutettavaksi kumottavan lain 3 §:n 1 momenttiin nähden. Momentin mukaan kansallisella jäsenellä olisi yleisistä syyttäjistä annetun lain 7 §:n mukaisesti valtiosyyttäjän toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Eurojustin toimivaltaan kuuluvat rikosasiat on määritelty Eurojust-päätöksen 4 artiklassa. Kuten yleisperusteluissa on esitetty, jäsenellä olisi momentin nojalla Eurojust-päätöksen 9 artiklan 3 kohdassa edellytetty tiedonsaantioikeus, sekä 9 a ja b artiklassa määritellyt toimivaltuudet. Momentissa säilyisi myös kumottavassa laissa oleva säännös jäsenen toimivallasta vaihtaa tietoja Euroopan petoksentorjuntaviraston kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 4 kohdassa mainitussa tarkoituksessa. Viittaus tehtäisiin kuitenkin artiklan 5 kohtaan uuden Eurojust-päätöksen säännösten numerointia vastaavasti.

Pykälän 2 momentissa säilyisi säännös kansallisen jäsenen velvoitteesta toimittaa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö viipymättä Suomen toimivaltaisille viranomaisille. Säännös määrittäisi kansallisen jäsenen ja Suomen toimivaltaisen viranomaisen välistä toimivallanjakoa, jonka mukaan päävastuu rikosasian käsittelystä on kansallisella viranomaisella.

Pykälän 3 momentti koskisi sellaisia toimenpiteitä, joita kansallinen jäsen voisi tehdä Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai sen suostumuksen saatuaan. Velvoitteesta toimia yhteistyössä Suomen viranomaisen kanssa seuraa, ettei jäsenen momentissa säädetty toimivalta merkitsisi poikkeamista siitä, että päävastuu rikosasian käsittelystä on kansallisella viranomaisella. Säännöksen nojalla jäsen voisi päättää, olisiko Suomen viranomaisten suoritettava vieraan valtion rikosasiaa koskevassa oikeusapupyynnössä tarkoitettu toimenpide silloin, kun asiasta päättäminen ei lain mukaan kuulu tuomioistuimelle.

Momentin mukaan jäsen voisi ensinnäkin valtiosyyttäjän toimivaltansa nojalla ja vastaavassa laajuudessa tehdä rikosoikeudellista yhteistyötä koskevia pyyntöjä ja 2 momentin estämättä päättää niiden täytäntöönpanosta. Hän voisi siten esimerkiksi laatia pyyntöjä sekä tehdä täytäntöönpanopäätöksiä jäädyttämis- ja luovuttamisasioissa sekä todisteiden hankkimisen liittyvässä oikeusapumenettelyssä sikäli kun toimenpiteestä päättäminen lain mukaan kuuluu syyttäjälle. Lisäksi toimivalta kattaisi sellaisiin toimenpiteisiin liittyviä päätöksiä, joista lain mukaan voi päättää tutkinnanjohtaja, muttei syyttäjä tai tuomioistuin. Jäsen voisi myös määrätä Suomessa suoritettavaksi tutkinta-toimenpiteen, joka on katsottu tarpeelliseksi Eurojustin järjestämässä koordinaatiokokouksessa. Lisäksi hän voisi päättää valvotun läpilaskun toimittamisesta Suomessa. Jäsen tekisi edellä mainituissa tapauksissa päätöksen pyynnössä tarkoitetun toimenpiteen täytäntöönpanosta. Varsinainen toimeenpano tapahtuisi Suomessa toimivaltaisten viranomaisten toimesta.

Edellytyksenä päätöksen tekemiselle olisi siis aina Suomen viranomaisen pyyntö tai suostumus. Suomen viranomaisen voisi tehdä pyynnön kansalliselle jäsenelle tai tämän pyynnöstä antaa suostumuksensa toimenpiteestä päättämiseen samoin edellytyksin, joilla kyseinen viranomaisen voi lain mukaan itse päättää toimenpiteestä. Suostumuksella tai pyynnöllä ei olisi määrämuotoa, joten vapaamuotoinen ilmoitus jäsenelle olisi riittä-

vä. Käytännössä jäsenen vastaanotettua rikosoikeudellista yhteistyötä tai valvottua läpilaskua koskevan pyynnön vieraalta valtiolta, tulisi hänen jo 2 momentin nojalla olla yhteydessä Suomen toimivaltaiseen viranomaiseen. Suomen viranomainen voisi antaa 3 momentin nojalla tarvittaessa suostumuksensa siihen, että kansallinen jäsen päättää pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Suomen viranomaiset voisivat myös pyytää kansallista jäsentä tekemään yhteistyötä koskevan pyynnön vieraalle valtiolle tai saattamaan rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi. Säännös helpottaisi kansallisten viranomaisen toimintaa mahdollistamalla lisäksi esimerkiksi sen, että nämä voisivat valtuuttaa kansallinen jäsen toimimaan puolestaan Eurojustin koordinoimissa Haagissa useaa jäsenvaltiota koskevan rikosasian tutkinta- ja syytetoimenpiteitä.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 9 c artiklaan.

Pykälän 4 momentti koskisi kansallisen jäsenen toimivaltuuksia kiiretilanteissa. Säännöksen tarkoituksena on turvata kansallisen jäsenen mahdollisuudet toimia nopeaa päätöstä edellyttävissä tilanteissa, joissa hän ei saa riittävän nopeasti yhteyttä asiassa Suomessa päättävään viranomaiseen. Säännöksellä täsmennettäisiin nykyiseen 3 momenttiin perustuvaa toimivaltaa kiiretilanteissa. Päätöksen mukaan vähimmäisedellytyksenä on, että jäsen voi kiiretilanteissa myöntää luvan valvottuihin läpilaskuihin sekä panna täytäntöön oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai päätöksen. Ehdotetun säännöksen mukaan jäsen voisi kiiretilanteissa päättää 3 momentin 3 - 5 kohdassa mainituista toimenpiteistä eli rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta, Eurojustin koordinoitkokouksessa päätetyn esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa ja valvotusta läpilaskusta.

Jäsenen itsenäistä päätösvaltaa on ehdotuksessa pyritty rajaamaan niin, että 4 momentin säännökseen ei käytännössä olisi tarvetta turvautua kuin äärimmäisen harvoin. Poliisilla käytössä olevien päivystysjärjestelyiden johdosta sellaista tilannetta, ettei toimivaltaista poliisiviranomaista tavoiteta, ei pitäisi normaalisti tulla. Jäsenen toimivaltaa rajoittaisi se, että hänellä olisi aina velvoite olla yhteydessä ennen päätöksen tekemistä Suomen viranomaiseen, joka vastaa toimenpiteen käytännön toteuttamisesta. Toimenpiteen Suomessa toimeenpaneva viranomainen olisi yleensä tutkinnanjohtaja tai vastaavan tasoinen virkamies. Näin varmistuttaisiin aina etukäteen muun muassa siitä, että toimenpide on mahdollista toteuttaa asianmukaisesti. Jäsenen olisi myös ilmoitettava toimenpiteestä jälkikäteen heti, kun se on mahdollista Suomen viranomaiselle, jonka toimivaltaan toimenpiteestä päättäminen normaalisti kuuluu.

Ehdotetulla 4 momentissa olevalla säännöksellä täsmennettäisiin nykyisessä 2 momentissa olevaa sääntelyä. Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 9 d artiklaan.

Pykälän 5 momentissa olisi viittaussäännös, jonka mukaan kansallisen jäsenen oikeudesta osallistua yhteiseen tutkintaryhmään säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin jäsenen toimivaltansa nojalla saamien henkilötietojen käytöstä asian käsittelyssä salassapitosäännöksen estämättä ja salassapitovelvollisuudesta Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti. Säännös vastaisi muuten sisällöl-

tään kumottavan lain 3 §:n 3 momenttia, mutta se koskisi jäsenen ehdotetussa 1-5 momentissa säädetyn nykyistä laajemman toimivallan nojalla saamia henkilötietoja.

4 §. Kansallisen jäsenen varajäsen.

Pykälässä säädettäisiin kansallisen jäsenen varajäsenestä, joka voisi toimia tarvittaessa jäsenen sijaisena. Päätöksen 2 artiklan 5 kohdan mukaan varajäsenen on artiklan 1 kohdan mukaisesti oltava syyttäjä, tuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi ja hänen on voitava toimia kansallisen jäsenen puolesta tai sijasta. Pykälän mukaan varajäsenen olisi täytettävä kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset, joista säädetään kihlakunnansyyttäjistä annetun lain (195/1996) 3 §:ssä. Mainitun säännöksen mukaan kihlakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut, ja hänellä on oltava tehtävän hoitamiseen tarvittava taito. Varajäseneksi voitaisiin näin ollen nimetä syyttäjä tai esimerkiksi mainitut kelpoisuusvaatimukset täyttävä poliisivirkamies. Kelpoisuusedellytys täyttäisi 2 artiklan 1 kohdan vaatimuksen. Sen tarkoitus olisi varmistaa, että varajäsenellä on riittävät edellytykset toimia kansallisen jäsenen sijaisena.

Pykälässä säädettäisiin Eurojust-päätöksen 2 artiklan mukaisesti, että varajäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Varajäsenen määräisi Valtakunnansyyttäjänvirasto.

5 §. Kansallisen jäsenen avustaja.

Pykälässä olisi kumottavan Eurojust-lain 4 §:ssä olevaa säännöstä pääosin vastaava säännös avustajasta. Avustaja eroaisi varajäsenestä siinä, ettei avustajalle asetettaisi kelpoisuusvaatimuksia. Säännöksen nojalla avustajaksi voitaisiin näin ollen tarpeen mukaan nimetä muitakin kuin oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita avustajaksi soveltuvia henkilöitä esimerkiksi poliisihallinnosta. Kumottavan lain 4 §:n 2 momentin nojalla avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena. Ehdotetun 2 momentin mukaan avustajalla on kansallisen jäsenen sijaisena toimiessaan 3 §:ssä säädetty toimivalta vain, jos hän täyttää kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset. Koska 4 §:ssä säädettäisiin varajäsenestä, jolla olisi aina sijaisena toimiessaan 3 §:ssä säädetty toimivaltuudet, ei avustajalle ole tarpeen säätää vastaavia toimivaltuuksia kaikissa tapauksissa. Myöskään Eurojust-päätöksen 2 artiklassa ei tätä edellytetä.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 2 artiklaan.

6 §. Suomen edustaja Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä.

Säännös vastaa sisällöltään kumottavan lain 5 §:ää.

7 §. Kansalliset yhteyshenkilöt.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin kumottavan Eurojust-lain 6 §:ssä olevaa säännöstä kansallisista yhteyshenkilöistä. Momentin säännös olisi kumottavan lain säännöksestä poiketen velvoittavassa muodossa päätöksen 12 artiklan edellytyksen mukaisesti. Siten

yhden tai useamman 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön nimeämiseen olisi momentin nojalla velvoite.

Nimitettäessä useampi yhteyshenkilö olisi otettava huomioon 12 artiklan 4 kohdan velvoite, jonka mukaan yhden yhteyshenkilöistä on vastattava artiklassa tarkoitetun Eurojustin kansallisen koordinoitijärjestelmän toiminnasta. Koordinointijärjestelmä koskisi Eurojustin kansallisia yhteyshenkilöitä, terrorismiasioiden kansallista Eurojust-yhteyshenkilöä, Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisia yhteyshenkilöitä, yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansallisia yhteyshenkilöitä sekä sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen kansallisia yhteyshenkilöitä. Käytännössä koordinoitijärjestelmästä huolehtiminen tarkoittaisi muun muassa sitä, että mainitut henkilöt ovat tietoisia toistensa Eurojustiin liittyvistä toimista ja saavat tähän liittyvät tiedot. Koordinoinnin käytännön toteuttamista olisi tarpeen mukaan mahdollista selkiyttää valtakunnansyyttäjän ohjeella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Suomen viranomaisten pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Säännöksen mukaan kaikilla päätöksen 12 artiklan 2 kohdan a-d kohdassa mainituilla Eurojustin kansalliseen koordinaatiojärjestelmään osallistuvilla henkilöillä olisi pääsy asianhallintajärjestelmään heidän toimivaltaansa kuuluvan rikosasian käsittelyä varten. Päätöksessä on jätetty jäsenvaltioiden harkintaan järjestää pääsy asianhallintajärjestelmään d alakohdassa mainittujen henkilöiden eli yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansallisten yhteyshenkilöiden sekä sotarikoksia, varallisuuden takaisin hankintaa ja korruptiota koskevien verkostojen kansallisten yhteyshenkilöiden osalta. Esityksessä on pidetty perusteltuna, että myös nämä henkilöt voivat käyttää järjestelmää tehtäviensä hoitamista varten. Ehdotuksessa ei siten ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi asettaa mainituille henkilöille tältä osin rajoitetumpaa tiedonsaantioikeutta tehtäviensä hoitamista varten kuin artiklan a-c alakohdissa mainituille yhteyshenkilöille. Yhtäläinen tiedonsaanti asianhallintajärjestelmästä edistäisi myös 1 momentissa tarkoitettua koordinoitua.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 12 ja 16 b artiklaan.

8 §. *Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle.*

Pykälässä säädettäisiin rikosasian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen velvollisuudesta toimittaa Eurojustille tietoja, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi. Säännös täydentäisi Eurojust-päätöksen 13 artiklassa ja neuvoston päätöksen terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä 2 artiklassa tarkoitettuja tietojentoimittamisvelvoitteita. Säännös sisältäisi täsmällisemmän velvoitteen kuin Eurojust-päätöksen 13 artiklan 1 kohdan tietojen vaihtamista Eurojustin kanssa koskeva säännös, joka ei yksiselitteisesti velvoita toimittamaan Eurojustille muita kuin artiklan 5-7 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Pykälän säännös jättäisi Suomen viranomaisen harkintaan, ovatko tiedot tarpeen Eurojustin tehtävien toimittamiseksi. Eurojustin tehtävät on määritelty päätöksen 4 ja 5 artiklassa, ja niissä viitatuissa säännöksissä. Tietoja olisi lähtökohtaisesti toimitettava rikosasioista, joita Eurojust tehtäviensä mukaisesti käsittelee. Myös muita rikosasioita koskevia tietoja, jotka edistäisivät Eurojustin tavoitteita, esimerkiksi tutkinta- ja syyte-

toimien koordinoitua jäsenvaltioiden viranomaisien välillä, olisi syytä toimittaa kansalliselle jäsenelle, kun rikosasiassa on vaikutusta Euroopan unionin tasolla tai saattaa koskea muitakin kuin asiaan suoraan liittyviä jäsenvaltioita.

Henkilötietojen luovuttamiselle on säädetty edellytykset 9 §:ssä, joiden olisi täyttyvä, jotta tietoja voitaisiin luovuttaa Eurojustille. Edellytykset eivät estäisi toimittamasta Eurojustille päätöksen 13 artiklan 5-7 kohdissa tarkoitettuja tietoja.

Päätöksen 13 artiklan 11 kohdan mukaan tiedot on toimitettava Eurojustille järjestelmällisellä tavalla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tiedot toimitetaan ehdotetun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön välityksellä. Näin menetelmällä voitaisiin paremmin huolehtia siitä, että tietoja toimitetaan Eurojustille yhtenäisellä tavalla ja kattavasti. Jos yhteyshenkilöitä on nimetty useampi, tiedot voitaisiin toimittaa 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti kansallisesta koordinoitujärjestelmän toiminnasta vastaavalle yhteyshenkilölle. Tietojen toimittamisen käytännön toteuttamistapaa olisi tarpeen mukaan mahdollista täsmentää valtakunnansyyttäjän ohjeella.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 13 artiklaan.

9 §. *Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille.*

Säännös vastaa sisällöltään kumottavan lain 7 §:ää.

10 §. *Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustilta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle.*

Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä kansallinen jäsen voisi suostua Suomen luovuttamien henkilötietojen luovuttamiseen Eurojustilta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Säännöksen mukaan kansallinen jäsen voisi suostua tiedon luovuttamiseen vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle, jos tieto olisi lain mukaan voitu luovuttaa niille Suomesta.

Säännös perustuu Eurojust-päätöksen 27 artiklaan

11 §. *Henkilötietojen tarkastaminen.*

Säännös vastaa sisällöltään kumottavan lain 8 §:ää.

12 §. *Voimaantulo.*

Uutta Eurojust-päätöstä ei ole vielä julkaistu EU:n virallisessa lehdessä, joten se ei ole vielä tullut voimaan. Päätöksen mukaan jäsenvaltioiden on tarvittaessa saatettava kansallinen lainsäädäntönsä päätöksen mukaiseksi viipymättä ja joka tapauksessa viimeistään kaksi vuotta päätöksen voimaantulosta. Lain ehdotetaan tulevan voimaan kahden vuoden kuluttua päätöksen voimaantulosta.

Lailla kumottaisiin Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 2008 annettu laki.

2.2 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain muuttamisesta

2 §. Tutkintaryhmän kokoonpano

Pykälään tehtäisiin 9 f artiklan edellyttämät muutokset kansallisen jäsenen osallistumisesta tutkintaryhmään. Pykälän alkuosa säilyisi nykyisellään. Sen mukaan tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään voi sopimuksen mukaan kuulua myös muita henkilöitä. Tämä mahdollistaa jo nykyisin Suomen kansallisen jäsenen osallistumisen tutkintaryhmään ryhmän perustaneiden viranomaisten harkinnan mukaan. Ehdotetun muutoksen mukaan Eurojustin kansallinen jäsen olisi kuitenkin kutsuttava sellaiseen tutkintaryhmään, joka koskee Suomea ja jota varten myönnetään Euroopan yhteisön rahoitusta. Säännöstä näin ollen täydennettäisiin vain koskien niitä tilanteita, joissa olisi velvoite kutsua kansallinen jäsen tutkintaryhmään.

Lisäksi säännöksessä määriteltäisiin 9 f artiklassa edellytetyn mukaisesti kansallisen jäsenen asema tämän osallistuessa tutkintaryhmään. Artikla velvoittaa jäsenvaltiot määrittelemään, toimiiko heidän kansallinen jäsen kansallisena viranomaisena vai Eurojustin puolesta. Ehdotetun säännöksen mukaan jäsen toimisi tutkintaryhmässä Suomen toimivaltaisena syyttävänä viranomaisena. Säännös selventäisi ensinnäkin sen, ettei jäsen toimisi ryhmässä Eurojustin edustajana vaan Suomen viranomaisena. Lisäksi säännöksessä täsmennettäisiin, että jäsenellä olisi tutkintaryhmään osallistuessaan yleisistä syyttäjistä annetun lain 7 §:n mukaiset, koko maan kattavat valtiosyyttäjän toimivaltuudet, eikä hänellä olisi muita valtuuksia, joita on esimerkiksi esitutkintaviranomaisella. Täsmennys olisi aiheellista tehdä, koska Eurojustissa toimiessaan jäsenellä on osittain erilainen asema ja toimivaltuudet kuin kansallisella syyttävänä viranomaisella. Jäsenellä ei myöskään olisi säännöksen nojalla vastaavia toimivaltuuksia päättää rikosasian käsittelestä kuin rikosasiaan Suomessa määrättyllä syyttäjällä.

3 Voimaantulo

Päätöksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarvittaessa saatettava kansallinen lainsäädäntönsä päätöksen mukaiseksi viipymättä ja joka tapauksessa viimeistään kaksi vuotta päätöksen voimaantulosta. Päätös tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Saadun tiedon mukaan päätös on tarkoitus julkaista unionin virallisessa lehdessä Europol-päätöksen julkaisemisen jälkeen. Europol-päätös on hyväksytty neuvostossa 6 päivänä huhtikuuta 2009.

Esityksessä ehdotetaan, että ehdotetut lait tulisivat voimaan kahden vuoden kuluttua päätöksen voimaantulosta.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Päätöstä on arvioitava perustuslain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Suomi on sitoutunut useisiin oikeudellisiin yhteistyötoimiin rikosasioissa

koskeviin velvoitteisiin. Lähtökohtaisesti kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisinaan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (HE 1/1998 vp, s. 73/II). Päätöksen arvioinnissa Suomen täysivaltaisuuden kannalta onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, onko Eurojustilla niin sanottua ylikansallista toimivaltaa eli Suomen viranomaisia velvoittavaa päätösvaltaa.

Pääosa Eurojust-päätöksen uusista säännöksistä on sellaisia, joilla kansallisen jäsenen toimintamahdollisuuksia on vahvistettu. Samalla päätöksessä on korostettu kansallisen jäsenen roolia jäsenvaltionsa toimivaltaisena viranomaisena. Kansallisella jäsenellä ei myöskään olisi itsenäistä asemaa suhteessa kansallisiin viranomaisiin, vaan hän toimisi Suomesta saamiensa ohjeiden mukaisesti. Myös kiiretilanteissa kansallisella jäsenellä olisi aina velvollisuus olla yhteydessä toimenpiteestä Suomessa vastaavaan viranomaiseen. Toisaalta kollegion toimivaltuuksiin ei ole merkittävästi puututtu. Se ei voi velvoittaa jäsenvaltiota ryhtymään mihinkään tiettyyn toimenpiteeseen, vaan ainoastaan esittää toimenpidepyynnön tai mielipiteensä täytäntöönpanovaltiolle. Näin ollen Eurojustille ei uusilla säännöksillä ole siirretty sellaista ylikansallista päätösvaltaa, jota perustuslain kannalta olisi pidettävä ongelmallisena.

Henkilötietojen suojasta on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan säädettävä lailla. Edellytykseen laintasoisesta sääntelystä kuuluu muun muassa vaatimus tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä sekä siitä, että henkilötietojen luovuttaminen on suhteellisuusperiaatteen mukaista ja välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Vaikka päätöksen 13 artiklassa on vahvistettu kansallisten viranomaisten veloitetta toimittaa Eurojustille henkilötietoja sisältäviä tietoja, velvollisuus ei merkittävästi laajenna jo nykyisessä rikosoikeudellisessa yhteistyössä Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sovellettavia tietojenvaihtovelvoitteita. Henkilötietojen luovuttamiseen soveltuvat myös ehdotetun Eurojust-lain 9 §:n mukaiset rajoitukset. Henkilötietojen käsittelystä Eurojustissa puolestaan on otettu yksityiskohtaiset tietosuojasäännökset uuteen Eurojust-päätökseen. Päätöksessä rajoitetaan myös tietojen luovuttamista kolmansille valtioille ja kansainvälisille järjestöille, minkä lisäksi ehdotettuun Eurojust-lain 10 §:ään otettaisiin nimenomainen säännös siitä, että Suomen kansallinen jäsen voisi suostua Suomen viranomaisen Eurojustille luovuttaman henkilötiedon luovuttamisesta Eurojustilta edelleen vieraaseen valtioon tai kansainväliselle järjestölle vain samoin edellytyksin kuin tieto voidaan luovuttaa näille tahoille Suomesta. Siten Eurojust-päätöstä ei ole pidettävä ongelmallisena myöskään henkilötietojen suojaa koskevan perustuslain säännöksen kannalta.

Lakiehdotukset voidaan näin ollen hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyn Euroopan unionin neuvoston päätöksen (2002/187/YOS), jäljempänä Eurojust-päätös, eräiden määräysten täytäntöönpanosta.

2 §

Kansallinen jäsen

Suomea Eurojusti-yksikössä, jäljempänä Eurojust, edustavan kansallisen jäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa kerran. Jäsenen toimikautta voidaan jatkaa, jos hän toimii Eurojustin puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Tällöin toimikausi kestää puheenjohtajuuden tai varapuheenjohtajuuden loppuun.

Kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtionsyyttäjäksi Valtakunnan-syyttäjänvirastoon. Jäsenen nimittämiseen ja kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä valtionsyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

3 §

Kansallisen jäsenen toimivalta

Kansallisella jäsenellä on yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Jäsen on toimivaltainen vaihtamaan tietoja Euroopan petostentorjuntaviraston kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 5 kohdassa mainitussa tarkoituksessa.

Kansallisen jäsenen on viipymättä toimitettava vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisen Suomen viranomaisen käsiteltäväksi.

Kansallinen jäsen voi Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella:

- 1) saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi;
- 2) tehdä vieraille valtiolle rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön;
- 3) päättää saamansa vieraan valtion rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta, jollei päätöksen tekeminen kuulu tuomioistuimelle;

- 4) määrätä Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa; sekä
5) päättää valvotusta läpilaskusta.

Kansallinen jäsen voi päättää 3 momentin 3—5 kohdassa tarkoitetusta toimenpiteestä kiireellisessä tilanteessa, jos hän ei saa yhteyttä toimenpiteestä Suomessa päättävään viranomaiseen. Ennen päätöksen tekemistä kansallisen jäsenen on oltava yhteydessä toimenpiteen toimeenpanosta Suomessa vastaavaan viranomaiseen. Toimenpiteestä on ilmoitettava Suomen toimivaltaiselle viranomaiselle viipymättä.

Kansallisen jäsenen oikeudesta osallistua yhteiseen tutkintaryhmään säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa (1313/2002).

Kansallinen jäsen voi käyttää asian käsittelyssä Eurojustissa 1—4 momentin mukaisen toimivaltansa nojalla saamia henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä. Jäsenellä on salassapitovelvollisuus Eurojustista saamista tiedoista Eurojust-päätöksen 25 artiklan mukaisesti.

4 §

Varajäsen

Kansallisella jäsenellä on vähintään yksi varajäsen. Varajäsenen on täytettävä kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset. Yksi varajäsen toimii tarvittaessa jäsenen sijaisena. Varajäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Valtakunnansyyttäjänvirasto määrää varajäsenen.

Varajäsenellä on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena.

5 §

Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisella jäsenellä on vähintään yksi avustaja. Yksi avustajista toimii tarvittaessa jäsenen sijaisena. Avustajan toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Valtakunnansyyttäjänvirasto määrää avustajan.

Avustajalla, joka täyttää kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset, on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena.

6 §

Suomen edustaja Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä

Oikeusministeriö nimeää Suomen edustajan Eurojust-päätöksen 23 artiklan nojalla perustettuun yhteiseen valvontaelimeen.

7 §

Kansalliset yhteyshenkilöt

Valtakunnansyyttäjänvirasto nimeää yhden tai useamman Eurojust-päätöksen 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun Eurojustin kansallisen yhteyshenkilön.

Eurojust-päätöksen 12 artiklan 2 kohdan a-d alakohdassa tarkoitetut henkilöt voivat käyttää Eurojustin asianhallintajärjestelmän rekisteriä tehtäviensä hoitamista varten. Asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin pääsystä päättää kansallinen jäsen Eurojust-päätöksen 16 b artiklan 2 kohdan mukaisesti.

8 §

Tietojen toimittaminen Eurojustille

Rikosasian käsittelystä vastaavan Suomen viranomaisen on toimitettava 7 §:n 2 momentissa tarkoitettulle Eurojustin kansalliselle yhteyshenkilölle kansalliselle jäsenelle edelleen toimitettavaksi Eurojust-päätöksen 13 artiklan 5-7 ja 10 kohdissa tarkoitettujen sekä terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettujen Eurojustille toimitettavien tietojen lisäksi muut tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

9 §

Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille

Eurojustille voidaan sen pyynnöstä luovuttaa sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle.

Rekisterinpitäjä päättää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Tiedot luovutetaan Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä.

Tietojen luovuttamisessa Eurojustille poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin henkilörekistereistä noudatetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 37 §:ää, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 38 §:ää, tullilain (1466/1994) 27 §:ää sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää.

10 §

Henkilötietojen luovuttaminen Eurojustilta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle

Kansallinen jäsen voi antaa suostumuksensa 9 §:n nojalla Eurojustille luovutetun henkilötiedon luovuttamiseen Eurojustilta edelleen vieraaseen valtioon tai kansainväliselle järjestölle samoin edellytyksin kuin tieto voidaan luovuttaa Suomesta vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Ennen suostumuksen antamista jäsenen on tarvittaessa neuvoteltava luovuttamisesta tiedot luovuttaneen viranomaisen kanssa.

11 §

Henkilötietojen tarkastaminen

Eurojustin käsittelemien henkilötietojen tarkastamista koskeva pyyntö on esitettävä Valtakunnansyyttäjänvirastolle. Valtakunnansyyttäjänviraston on viipymättä toimitettava pyyntö Eurojustin käsiteltäväksi.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 2008 annettu laki (1012/2008).

2.

Laki

yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) 2 § seuraavasti:

2 §

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa. Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan yhteisön rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojust-yksikön Suomen kansallinen jäsen. Osallistuessaan tutkintaryhmään kansallisella jäsenellä on yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

1.

Lag

om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagen syfte

I denna lag föreskrivs om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet av Europeiska unionens råd om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet (2002/187/RIF), nedan *Eurojustbeslutet*.

2 §

Nationell medlem

Finland representeras i Eurojustenheten, nedan *Eurojust*, av en nationell medlem vars mandatperiod är fyra år. Mandatperioden får förnyas en gång. Medlemmens mandatperiod får förlängas om han eller hon är ordförande eller viceordförande i Eurojust. I dessa fall pågår mandattiden till utgången av ordförande- eller viceordförandeperioden.

Den nationella medlemmen utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid som statsåklagare vid Riksåklagarämbetet. I fråga om utnämningen av och behörighetskraven för medlemmen tillämpas vad som föreskrivs om utnämning av och behörighetskrav för statsåklagare.

3 §

Den nationella medlemmens behörighet

Den nationella medlemmen har de befogenheter som avses i 7 § i lagen om allmänna åklagare (199/1997) i ärenden som hör till Eurojust. Medlemmen är behörig att utbyta information med Europeiska byrån för bedrägeribekämpning i det syfte som avses i artikel 26.5 i Eurojustbeslutet.

Den nationella medlemmen ska utan dröjsmål sända en begäran om straffrättsligt samarbete som har kommit från en främmande stat för behandling till den behöriga finska myndigheten.

Den nationella medlemmen kan på begäran eller samtycke av en behörig finsk myndighet

- 1) ta upp ett brottmål i Eurojust,
- 2) göra en framställning om straffrättsligt samarbete hos en främmande stat,
- 3) besluta om verkställighet av en framställning av en främmande stat om straffrättsligt samarbete, om beslutet inte ska fattas av domstol,

4) bestämma om verkställighet i Finland av en förundersökningsåtgärd som Eurojusts samordningsmöte ansett nödvändig, och

5) besluta om kontrollerade leveranser.

Den nationella medlemmen får i brådskande fall besluta om de åtgärder som avses i 3 mom. 3–5 punkten, om han eller hon inte når den beslutsfattande myndigheten i Finland. Innan den nationella medlemmen fattar sitt beslut ska han eller hon kontakta den myndighet som svarar för genomförandet av åtgärden i Finland. Åtgärden ska ofördröjligen anmälas hos behörig finsk myndighet.

Den nationella medlemmens rätt att delta i gemensamma utredningsgrupper bestäms i lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002).

Vid handläggningen av ärenden i Eurojust får den nationella medlemmen trots sekretessbestämmelserna använda personuppgifter som han eller hon har fått med stöd av befogenheterna enligt 1–4 mom. Medlemmen har tystnadsplikt i fråga om uppgifter som han eller hon har fått av Eurojust enligt artikel 25 i Eurojustbeslutet.

4 §

Suppleant

Den nationella medlemmen ska ha minst en suppleant. Suppleanten ska uppfylla behörighetskraven för häradsåklagare. En suppleant får vid behov ersätta medlemmen. Suppleantens mandatperiod är fyra år och den får förnyas. Suppleanten utses av Riksåklagarämbetet.

När suppleanten agerar på den nationella medlemmens vägnar har han eller hon de befogenheter som fastställs i 3 §.

5 §

Biträdande medlem

Det ska finnas minst en biträdande medlem. En av de biträdande medlemmarna får vid behov ersätta den nationella medlemmen. De biträdande medlemmarnas mandatperiod är fyra år och den får förnyas. De utses av Riksåklagarämbetet.

När en biträdande medlem som uppfyller behörighetskraven för häradsåklagare agerar på den nationella medlemmens vägnar har han eller hon de befogenheter som fastställs i 3 §.

6 §

Finlands representant i Eurojusts gemensamma tillsynsmyndighet

Justitieministeriet utser Finlands representant till den gemensamma tillsynsmyndigheten som inrättats med stöd av artikel 23 i Eurojustbeslutet.

7 §

Nationella kontaktpersoner

Riksåklagarämbetet ska utse en eller flera nationella Eurojustkontaktpersoner enligt artikel 12.1 i Eurojustbeslutet.

De personer som avses i artikel 12.2 a–d i Eurojustbeslutet får använda registret inom Eurojusts ärendehanteringssystem i sitt arbete. Besluten om åtkomst till de tillfälliga arbetsregistren i

ärendehanteringssystemet fattas av den nationella medlemmen i enlighet med artikel 16 b.2 i Eurojustbeslutet.

8 §

Överföring av uppgifter till Eurojust

En finsk myndighet som svarar för handläggningen av ett brottmål ska tillhandahålla den i 7 § 2 mom. avsedda nationella Eurojustkontaktpersonen, för vidarebefordran till den nationella medlemmen, den information som avses i artikel 13.5–7 och 13.10 i Eurojustbeslutet och den information som avses i artikel 2 i rådets beslut 2005/671/RIF om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott samt den övriga information som Eurojust behöver för att sköta sina uppgifter.

9 §

Utlämnande av personuppgifter till Eurojust

På begäran av Eurojust får för utförande av uppdrag som hör till Eurojusts behörighet nödvändiga uppgifter utlämnas ur straffregistret och ur justitieförvaltningens övriga personregister under samma förutsättningar som till en åklagare.

Den registeransvarige beslutar om utlämnande av uppgifter enligt 1 mom. Uppgifterna lämnas till Eurojust genom den nationella medlemmen.

Vid utlämnande av uppgifter till Eurojust ur polisens, gränsbevakningsväsendets och tullens personregister tillämpas 37 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), 38 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), 27 § i tullagen (1466/1994) och 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

10 §

Utlämnande av personuppgifter från Eurojust till främmande stater eller internationella organisationer

En nationell medlem får med stöd av 9 § samtycka till att personuppgifter som lämnats till Eurojust överförs vidare från Eurojust till en främmande stat eller en internationell organisation på samma villkor som gäller för lämnande av uppgifterna från Finland till en främmande stat eller en internationell organisation. Innan samtycke ges ska den nationella medlemmen vid behov samråda med den myndighet som tillhandahållit uppgifterna.

11 §

Kontroll av personuppgifter

Begäran om kontroll av personuppgifter som Eurojust har behandlat ska riktas till Riksåklagarämbetet. Riksåklagarämbetet ska utan dröjsmål sända begäran till Eurojust för behandling.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen av den 19 december 2008 om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (1012/2008).

2.

Lag

om ändring av lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002) 2 §
som följer:

2 §

Utredningsgruppens sammansättning

En utredningsgrupp består av behöriga myndigheter i de stater som inrättat gruppen. I enlighet med vad som särskilt bestäms i överenskommelsen kan även andra personer höra till utredningsgruppen. Utredningsgruppens sammansättning ska anges i överenskommelsen om inrättandet av utredningsgruppen. Om en utredningsgrupp gäller Finland och den får gemenskapsfinansiering, ska Finlands nationella medlem av Eurojustenheten kallas till utredningsgruppen. När den nationella medlemmen deltar i utredningsgruppen är han eller hon behörig så som avses i 7 § i lagen om allmänna åklagare (199/1997).

Asia: Sisäasiainministeriö ja keskusrikospoliisi: eriävä mielipide

Aihe: Hallituksen esitys Eduskunnalle Eurojustin vahvistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Eriävä mielipide kohdistuu mietinnön ehdotuksiin kansallisen jäsenen toimivaltuuksista.


Mietintöön liitetyn lakiehdotuksen 3 §:n mukaan kansallinen jäsen voi saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi ja tehdä vieraalle valtiolle rikosoikeudellista apua koskevan pyynnön, jos toimivaltainen suomalainen viranomainen sitä pyytää. Selostetut säännökset eivät ole ristiriidassa voimassa olevan säätelyn kanssa, joten niistä ei tarvitsisi säätää enää erikseen. Ehdotetun säännöksen mukaan kansallinen jäsen voi toimivaltaisen suomalaisen viranomaisen suostumuksella tai pyynnöstä päättää toisen valtion rikosoikeusapupyynnön täytäntöönpanosta, määrätä Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa ja päättää valvotusta läpilaskusta. Oikeusapupyynnön täytäntöönpano ja koordinoitukokouksessa päätetty tutkintatoimenpide eivät ole ongelmallisia, koska kyseiset toimenpiteet ovat tavanomaisia tutkintaan liittyviä toimia ja koska toimenpiteestä päättävä viranomainen on kytketty mukaan. Valvotun läpilaskun osalta tilanne on toinen jäljempänä mainituista syistä.

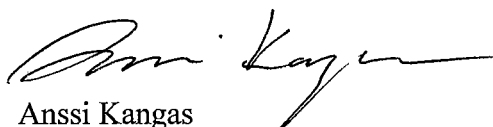
Lakiehdotuksen 3 § on muotoilultaan epäselvä ja epä johdonmukainen, minkä lisäksi se sisältää valvotun läpilaskun osalta päätösvallan antamisen kansalliselle jäsenelle, mitä eriävän mielipiteen jättäjät eivät voi hyväksyä. Ehdotetun 3 §:n 4 momentin mukaan vastaanotetun oikeusapupyynnön, Eurojustin koordinoitukokouksessa päätetyn tarpeellisen tutkintatoimen ja valvotun läpilaskun osalta kansallinen jäsen voisi kiiretilanteissa tehdä päätöksen niihin ryhtymisestä, jos hän ei saa yhteyttä toimenpiteestä Suomessa päättävään viranomaiseen. Säännös velvoittaa kansallista jäsentä kuitenkin olemaan ennen päätöksen tekoa yhteydessä toimenpiteen toimeenpanosta Suomessa vastaavaan viranomaiseen. Vastaanotetun oikeusapupyynnön ja koordinoitukokouksessa päätetyn tutkintatoimen osalta kansallisen jäsenen täytyy olla yhteydessä tutkinnanjohtajaan, joka vastaa myös toimenpiteen toimeenpanosta Suomessa. Poliisin ympärivuorokautisen päivystysjärjestelmän ansiosta tutkinnanjohtaja on aina tavoitettavissa. Näitä seikkoja on tuotu esiin esityksen perusteluissa. Ehdotettu säätely on kuitenkin harhaanjohtava ja epälooginen. Ehdotettu 4 momentti koskee kiiretilanteita, joissa kansallinen jäsen ei säännöksen alkuosan mukaan saa yhteyttä toimenpiteestä päättävään viranomaiseen. Säännös edellyttää yhteydessä oloa toimeenpanosta vastaavaan viranomaiseen, jolloin kansallinen jäsen tosiasiallisesti joutuu aina olemaan yhteydessä toimenpiteestä päättävään viranomaiseen, koska tutkinnanjohtaja on sekä toimenpiteestä päättävä että sen toimeenpanosta vastaava viranomainen. Momentin lopussa oleva velvoite ilmoittaa toimenpiteestä Suomen toimivaltaiselle viranomaiselle viipymättä tekee tästä säännöksestä entisestään harhaanjohtavan, koska toimivaltainen viranomainen on, kuten edellä on selostettu, sidottu prosessiin mukaan jo aiemmin. Valvotun läpilaskun osalta tilanne on toinen, koska toimenpiteestä päättävä viranomainen ei ole sama kuin toimeenpanosta vastaava viranomainen.

Edellä selostetun nojalla kansallinen jäsen voisi tehdä päätöksiä sellaisissa tilanteissa, joissa mukaan on kytketty suomalainen päätösvaltainen viranomainen. Tällöin herää kysymys, onko säätely lainkaan tarpeen ja onko se hyvän lainsäädäntötavan mukaista. Valvotun läpilaskun osalta

eriävän mielipiteen jättäjät korostavat sitä, että valvottu läpilasku on hyvin operatiivinen tutkintatekniikka ja siihen sitoutuminen edellyttää laajaa harkintaa resurssien riittävydestä: onko riittävästi kalustoa kuljetuksen seurantaan, ehditäänkö asentaa tarvittavat seurantalaitteet ja onko tarvittavat oikeuden luvat mahdollista hankkia. Kaikki nämä ovat seikkoja, joita nimenomaan tutkinnanjohtajan tulee selvittää ja joihin kansallisen jäsenen on käytännössä mahdotonta perehtyä.

Eurojust-päätöksen 9 e artikla antaa jäsenmaille mahdollisuuden olla antamatta kansalliselle jäsenelle muun muassa toimivaltuutta päättää valvotuista läpilaskuista, jos valtuuksien siirtäminen kansalliselle jäsenelle olisi rikosoikeusjärjestelmän perusteiden vastaista poliisin, syyttäjien ja tuomareiden toimivallan osalta. Eriävän mielipiteen jättäjät katsovat, että rikosoikeusjärjestelmän perusteita rikostaan, jos kansallinen jäsen saisi päättää valvottuihin läpilaskuihin osallistumisesta sekä ei-kiireellisissä että kiiretilanteissa. Näissä tilanteissa kansallinen jäsen käyttäisi toisen viranomaisen päätösvaltaa olla puuttumatta rikokseen ja ryhtymättä toimenpiteisiin, määräisi toisen viranomaisen resurssien käytöstä ja puuttuisi toisen viranomaisen komentojärjestykseen. Lisäksi jää epäselväksi, mikä olisi vastuunjako poliisin ja kansallisen jäsenen välillä, jos toinen viranomainen tekee toisen puolesta päätöksiä.


Marja Karttila
poliisiylitarkastaja


Anssi Kangas
rikostarkastaja

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Seksuaalirikollisten hoito
2. Luottotietolain muuttaminen
3. Tiedoksianto oikeudenkäynnissä
4. Todisteiden luovuttaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä
5. Tuomioistuinharjoittelu
6. Eurojustin vahvistaminen
7. Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen
8. Eläinsuojelurikosten seuraamusten tehostaminen



OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi